

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Under Loven

Citation: Brandes, Edvard: "Under Loven", i Brandes, Edvard: *Under Loven*, 1891, s. I.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-brandesed_14-shoot-workid54088.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Under Loven

UNDER LOVEN.

II
III

EDVARD BRANDES

UNDER LOVEN
SKUESPIL I TRE AKTER

P. G. PHILIPSENS FORLAG
TRYKT HOS NIELSEN: & LYDICHE
1891

IV
V

PERSONERNE.

GERHARD DALSTRUP, Kaptejn.
MARIE, hans Hustru.
JOHANNE, deres Datter.
HELENE BORDING.
FRU BORDING, Helenes Svigermoder.
HANS BORDING, Musiker, Helenes Svoger.
KNUD VINGE, Læge, Helenes Broder.
EMMA, hans Hustru, Maries Søster.
EN PIGE hos Dalstrup.
EN PIGE hos Helene.

1

FØRSTE AKT.

Dagligstue hos Dalstrup, rigt og stift møbleret. Foran til højre Dør til Dalstrups Arbejdsværelse, længere mod Baggrunden Dør til Entréen. Til venstre Dør til den øvrige Lejlighed. Formiddag i September.

FØRSTE SCENE.

MARIE strikkende og læsende i en Bog. GERHARD kommer frastit Værelse.

GERHARD.

Sidder du der endnu?

MARIE.

Ja hvorfor ikke?

GERHARD.

Klokken er straks to.

2

MARIE.

Og hvad saa, jeg forstaar ikke.

GERHARD.

Men du skal jo ride, Barn!

MARIE.

Skal jeg! Rider du da ikke idag med Johanne?

GERHARD.

utaalmodig.

Nej vist ikke, jeg sagde det allerede igaar — jeg kan ikke gaa fra mit Arbejde — nu sidder jeg midt i den Pokkers Afhandling.

MARIE.

Jaja, min Ven, jeg kan i to Minuter tage den Ridedragt paa. Gaa du bare til dit Arbejde, til det hellige Afrika igen.

GERHARD.

idet han vender sig.

Aa mit Arbejde, det er ikke stort bevendt.

3

MARIE.

Vent et Øjeblik, Gerhard.

GERHARD.

Hvad vil du?

MARIE.

gaar hen til ham.

Hvorfor er du utaalmodig overfor mig, hvad galt gør jeg, som irriterer dig?

GERHARD.

Hvor vil du hen! Jeg er maaske nervøs — denne kedsommelige Skriven —

MARIE.

tager ham under Armen og læner sig til ham.

Er det ikke andet? Du maa endelig sige mig, hvis der er noget, hvormed jeg fortrædiger dig — eller generer dig.

GERHARD.

Men, kæreste, du som altid kun er god imod mig og aldrig har anden Tanke end mig og Johanne.

4

MARIE.

rystende paa Hovedet.

Der kunde dog være noget, som jeg ikke vidste om. Jeg er ikke ung mere —

GERHARD.

Den høje Alder af seksogtredivede Aar, der tager sig ud som otteogtyve smukke Somre.

MARIE.

Vist ikke nej, hvor vil du sige sligt! Jeg bliver tung og svær.

GERHARD.

Jeg holder nok af de fyldige — paa Tyrkevis, du!

MARIE.

Du synes da ogsaa om de magre, for du vil vel ikke paastaa, at Helene er synderlig fed.

GERHARD.

Nej men det kommer jo slet ikke dette ved —

5

MARIE.

ler.

Det vil sige, du holder ikke af hende paa den Maade. Men oprigtigt talt saa kunde det da godt være, at du var ked af mig — en lille Smule ked af mig, for Herregud, nu har du da kendt mig en lang Aarrække.

GERHARD.

Er *du* da ked af mig?

MARIE.

Aa med mig er det noget helt andet. For mig gives der overhovedet intet uden dig. Mit Land, det er mod Nord og Syd, Øst og Vest begrænset af dig.

GERHARD.

Det vil sige, du lever paa en Ø omflydt at Havet.

MARIE.

Ganske rigtigt, jeg kan altsaa ikke komme udenfor mine naturlige Grænser, for saa falder jeg i Vandet, drukner og forsvinder. Du derimod, du kan skylle op imod andre Kyster og dog blive ganske i din Natur, og derfor, kære Hav, spørger jeg dig, om du længes bort fra mit lille —

GERHARD.

blomstrende

MARIE.

— Tak — blomstrende øland til fjærne, fremmede Egne, hvor Livet efter de bedste Rejsendes Mening skal være meget stærkere og rigere. Jeg er fornøjet i min Krog, men du?

GERHARD.

Ikke misfornøjet med dig. Men forsaavidt passer din poetiske Lignelse, som jeg ikke føler mig helt tilpas i det Landskabelige. Jeg har ikke nok i mit Arbejde.

MARIE.

Det var vist dog forkert, at du forlod Tjenesten.

GERHARD.

Hvor vil du hen! Nej derover gives ingen Fortrydelse i min Sjæl. Men mit Skriveri tilfredsstillter mig ikke, og jeg synes undertiden — mest naar jeg studerer mine kære Afrikarejsende — at jeg er skabt til noget

Friluftsgtigt, hvor jeg kunde anvende mit Legemes Kraft, mine Hænders Gerning, min stærkeste Evne — for jeg tror nu, jeg besidder Evne til at ordne og indrette, kommandere og administrere.

MARIE.

Du har Ret: du er ikke anlagt til at sidde herhjemme og kukkelure hos mig og Hanne, og véd du, hvad jeg har tænkt paa?

GERHARD.

Naa?

MARIE.

Om ikke Tiden var kommen, hvor vi skulde købe os en Ejendom og flytte paa Landet. Hvad skal vi her inde i den kvalme Luft mellem alle de ligegyldige Mennesker! Vi kunde have det saa rart for os selv ude paa Landet, sundt var det for Johanne og udmærket for dig, som kunde tage dig alt muligt til, arrangere og kommandere og kultivere —

8

GERHARD.

Din gamle Plan.

MARIE.

Saalænge Du var i Tjenesten, var det jo umuligt — nu derimod!

GERHARD.

Og du tror ikke, du vilde savne Byen og dens Fornøjelser?

MARIE.

Dem bryder jeg mig ikke det mindste om.

GERHARD.

Jeg ikke heller.

MARIE.

Naar man ikke er ganske ung, saa gives der virkelig ingen Fornøjelser, for hvilke man vil anstrænge sig synderligt. Forresten kunde vi da tage ind engang imellem med Johanne. Hvad siger du saa til min Plan: Landluft, kan du tro, er god Kur for Melankoli.

9

GERHARD.

Jeg tvivler paa, at en saadan lille Omplantning hjælper. Nissen vil flytte med. Jeg ser ikke ganske, hvad jeg skulde tage mig til ude i din Idyl.

MARIE.

Vi skulde faa det saa udmærket derude — hvis du da ikke er ked —

GERHARD.

Begynder du nu igen!

MARIE.

gaar tæt til ham.

Alvorligt, Gerhard, husk paa, at der gives ikke den Ting i Verden, jeg jo vil gøre for at du skal blive lykkelig.

GERHARD.

Jeg véd det, Marie.

MARIE.

Holder du lidt af mig endnu?

10

GERHARD.

Du er altid den bedste.

Han kysser hende.

ANDEN SCENE.

DE FORRIGE. JOHANNE kommer i Ridedragt fra venstre.

JOHANNE.

Nej, nu har jeg aldrig set Mage — staar I to der og kæler for hinanden, naar jeg skal ud at ride — det er storartet.

MARIE.

Nu skal jeg straks paa Minutet klæde mig om.

JOHANNE.

Du, skal du med! Jeg troede, at Fader vilde ride med mig idag.

MARIE.

Der kan du se, Gerhard!

11

GERHARD.

Gaa nu blot, ellers kommer I for sent, og send Pigen efter en Droske!

MARIE gaar ud til venstre.

JOHANNE.

Jeg synes virkelig, Fader, at du sagde igaar, du vilde ride.

GERHARD.

Det er en Misforstaaelse, jeg har noget at skrive.

JOHANNE.

Jeg er ogsaa godt fornøjet med Moder — skønt —

GERHARD.

— skønt — hvad?

JOHANNE.

— skønt du dog altid er en Kavalier; det tager sig anderledes ud at ride med en Herre.

GERHARD.

Selv om det kun er Ens Fader. Saadan 12gør man dog nogen Nytte paa sine gamle Dage: man bliver

Staffage for Ungdommen.

JOHANNE.

Morer det dig slet ikke at ride?

GERHARD.

Nej, min Tøs!

JOHANNE.

Er der slet ingen Ting, der morer dig? Teater, Selskab, Morskabsbøger?

GERHARD.

Nej, du, det morer man sig ikke mere med, naar man ikke tror paa det. Ja, det forstaar du nu ikke.

JOHANNE.

Nej, jeg forstaar rigtignok ikke, at man ikke er henrykt, naar man sidder paa en Hest. Det er storartet saadan at fare afsted. Ja, Moder bryder sig nu heller ikke saameget derom — længer.

13

GERHARD.

Moder er bleven noget svær i de sidste Aar, saa gaar Riddet ikke saa let.

JOHANNE.

Nej, En, der elsker at ride og tager sig storartet ud til Hest — det er Helene. Der er ingen, der rider saa elegant engelsk som hun.

GERHARD.

Naa, naa! Du skal nu altid tage saa stærkt paa Vej.

JOHANNE.

Hvis du ikke synes om Helene, Fader, saa bliver vi Uvenner, for hun er det Menneske, jeg beundrer allermest; hun er — storartet — nej: fuldkommen, hun har ingen Fejl.

GERHARD.

Og du er min søde lille Pige.

Han kysser hende.

JOHANNE.

Ja, Fader, hvis du hverken synes om Helene eller om at ride, saa véd jeg ikke hvad i al Verden du vil bryde dig om.

GERHARD.

For det første kunde jeg maaske nok lide at sidde paa en Hesteryg, naar det ikke netop var inde i et Ridehus eller paa Promenaderne her, og for det andet synes jeg, at Helene Bording er en overordentlig elskværdig Dame.

JOHANNE.

stolt.

Og min Veninde.

GERHARD.

Er hun ikke lidt for gammel dertil?

JOHANNE.

Helene er ikke tredive Aar endnu.

GERHARD.
leende.

Altsaa kun dobbelt saa gammel som du.

15

TREDJE SCENE.

DE FORRIGE. MARIE og VINGE kommer fra Entréen.

MARIE.

Nu er jeg parat og her bringer jeg en Mand med til Underholdning for dig, mens vi er borte.

VINGE.

Goddag, Gerhard, jeg vilde bare kigge et Øjeblik op, hvordan I havde det. Damerne skal i Cirkus, ser jeg.

JOHANNE.

Ja, vi maa afsted.

MARIE.

Farvel! Tal med ham, Knud, han er melankolsk.

MARIE og JOHANNE gaar ud af Entréen.

VINGE.

Hvad skal det sige? Er der noget ivejen med dig? Maven maaske?

16

GERHARD.

Nej, ikke det mindste. Jeg er slet ikke melankolsk.

VINGE.

Du skulde ogsaa have Prygl, om du var misfornøjet.

GERHARD.

Naa, naa! Det var nu saadan Pokkers haandfast Kur.

VINGE.

Ja, hvis du rige Mand har Lov til at klage, hvad skal saa en anden En sige, som aldrig tjener sig Velstand til, selv om han løber gal efter al Verdens Daarligheder. Det Vrøvl, Ens Patienter kan gøre, de Fordringer, de stiller til Ens Interesse, alle disse daarlige Maver og Hoveder og Rygge og Nerver og indvendige Skader — og hvorfra Pokker skal man saa vide, hvad de fejler, de Bagbæster. Er de af Glas? Nej, og dog vil de have fuld Besked og Kurering oven i Købet! Det er den utaaleligste Haandtering.

17

GERHARD.

Du holder dog Humøret vedlige.

VINGE.

Fordi jeg tager Verden og Folk som de er. Jeg blæser det hele et Stykke, naar min Mad er god, min Kone køn, mine Børn raske og min Stue varm. Føde og Varme og — skal vi med ét smukt Ord sige: Familie, alle blidere Følelser derunder indbefattede — alt det andet er kun Kimære. Vil du sige noget! Naa naturligvis, aandelige Interesser. Dem har jeg, alt hvad jeg behøver. Følger med i Faget, hatpolitisk Overbevisning, læser lidt Bøger, gaar i Teatret, rejser en lille Tur — hvad vil et Menneske mere! Det øvrige er bare Griller og Sindssyge. — Naa, det er sandt, hvad er du saa i daarligt Humør for?

GERHARD.

Jeg er ikke i daarligt Humør, men jeg er ørkesløs, fordi jeg ikke er helt optaget af noget. Det er lidt magert at studere andres Rejser i Afrika.

18

VINGE.

Du skulde være blevet i Tjenesten, avanceret, kommanderet, ekserceret — gaaet Livets daglige March uden Refleksion.

GERHARD.

Du véd, jeg følte mig ikke som den rette Militær.

VINGE.

Bah! Ulykken var, at du følte dig altfor meget som Politiker. Jeg er ogsaa et meget frisindet Menneske, jeg tror ikke et Ord af, hvad de andre fortæller, eller rettere, jeg kan skelne den Blæst, Møllen gør, fra det Mel, den maler — men sætte min Stilling ind derpaa, hvilken Dumhed! Da dog det modsatte var det rette — forøge sin Stilling for at skaffe sit Besyv Autoritet. Hvis du, naar du engang var bleven kommanderende General for Fodfolket — eller hvad Pokker det hedder — pludselig havde erklæret dig imod alt —

GERHARD.

— hvad jeg i mit tidligere Liv havde sagt og 19gjort! Tak, jeg foretrækker en mindre dramatisk Optræden. Du har dine Idealer fra Coopers Romaner: Spionen, der ledsager Englænderne for at forraade dem og ved sin Død komplimenteres af Washington, idet han dækker Liget med Stjernebanneret. Et underskønt Tableau, men det frister mig ikke.

VINGE.

Aa Snak, du overdriver, men i hvert Fald hvorfor da ikke blive Oppositionsmand? Kast dig ind i Partistriden, sig Sandheden —

GERHARD.

Aa, Sandheden, der gives ingen Sandhed du: der gives blot Mennesker, der vil gøre det mest mulige ud af dette usle Liv.

VINGE.

Usle Liv — Fraser, du! Livet er —

GERHARD.

— ikke til at disputere om for os to. Lad os holde op! Sig mig hellere noget helt andet: er 20det virkelig din Mening, at din Søster skal tage sin Mand hjem igen.

VINGE.

Naa, du har allerede hørt det. Ja, ser du, paa Anstalten bryder de sig ikke om at beholde ham — inkurabel er han, vild er han sjældent. Familien ser ogsaa helst han kommer løs derudefra — det tager sig bedre ud, mere som Sygdom —

GERHARD.

Og det skulde man respektere?

VINGE.

Ja, hvorfor ikke, det er da en meget menneskelig Følelse. Bordings er Folk, der søger at komme saa let som muligt selv over det saakaldt tungeste. Naa, men saa er der endelig Helene, som vist ikke har noget imod at tage Frederik hjem.

GERHARD.

Og ser du da ikke, at det er værre end Døden for hende at have dette levende Lig i sit Hus, forpestende hendes Hjem legemligt og aandeligt.

VINGE.

Du tager for stærkt paa Vej, min gode Ven! Kvinder er ikke saadan. Helene ser ikke paa Frederik, som en af os andre vilde gøre. Hun har været gift med ham, forelsket i ham — selv om han nu er mindre appetitlig, bevarer hun sikkert en og anden Illusion.

GERHARD.

Det er nemt at gaa ud fra.

VINGE.

Fordi det er det virkelige Tilfælde. Og i alt Fald naar hun vil —

GERHARD.

Hun lader sig overtale til at ville.

VINGE.

Der kommer nogen! Naa, Helene. Ja saa kunde vi forresten spørge hende selv.

22

FJERDE SCENE.

DE FORRIGE. HELENE kommer fra Entréen.

HELENE.

Goddag, Kaptejn, er Marie ikke hjemme?

GERHARD.

Hun er ude at ride med Johanne, men de kommer straks hjem.

VINGE.

Goddag, Helene, vi talte saamænd just om dig.

HELENE.

Gjorde I det! Jeg bryder mig ikke om at høre, hvad I sagde.

VINGE.

Meget smigrende.

HELENE.

Jeg er ikke nysgerrig. Det er svært nok at passe sit eget, men at interessere sig for andres Sager gaar langt over mine Kræfter.

23

VINGE.

Det var dine Sager, vi talte om.

HELENE.

Jo mindre man taler om den Slags Ting —

GERHARD.

Vi skal ikke plage Dem.

HELENE.

Det var smukt af Dem — jeg faar blot Hovedpine deraf. Jeg véd, at Livet er ret afskyeligt, hvorfor skal vi sætte Fingeren paa Saaret? Lad det glide! Jeg forstaar saa inderligt vel min gamle glade Svigermoder, som naar hun kører paa Kirkegaarden for at tilse sine Kæres Grav, altid benytter Vognen til en lille Skovtur med det Samme.

VINGE.

Ja vist, bare tage det let. Og ingen Bitterhed, Helene! Naa, jeg maa afsted. Hør, jeg ser op til dig i Eftermiddag, Helene, jeg skal snakke med dig.

24

HELENE.

Gør det! Har Emma det godt?

VINGE.

Udmærket.

HELENE.

Og de fire smaa Herrer og Damer.

VINGE.

Brillant. (Til Gerhard.) Farvel du, Kaptejn for de allertungeste Vaabenarter.

Han gaar ud i Entréen. GERHARD følger ham paa Vej og kommer tilbage.

GERHARD.

Tak, fordi du kom! Jeg har længtes saadan.

HELENE.

Jeg er kommen — mod min Vilje, fordi jeg er saa slap, at jeg end ikke tager mig sammen til at følge min Smule Fornuft.

25

GERHARD.

Tal nu ikke saadan! Jeg tænkte saameget i Nat paa det altsammen og bestemte, at jeg vilde tale med dig — først forsøgte jeg at skrive, men det blev for langt og for klodset — saa fandt jeg paa, at vi kunde have en uforstyrret Time her, medens Marie er til Ridning med Johanne; for du har jo forbudt mig Huset.

HELENE.

Det gaar ikke længer an, at du kommer ene til mig. Emma har truffet dig flere Gange, det er nok til at gøre hende onskabsfuld og lysten efter at faa Folk til at snakke.

GERHARD.

Emma — lad hende vogte sig selv!

HELENE.

Hun vil ogsaa vogte paa os, og siden hun har faaet det Sværmeri for Svoger Hans, er hun indigneret over mig paa Familien Bordings Vegne. Naa ligemeget men hvis Marie fik 26 blot Spor af Mistanke, hvad skulde vi saa gøre? Jeg gyser virkelig ved Tanken derom.

GERHARD.

Saa hør mig da nu, Helene, her er vi i al Fred.

HELENE.

Og du vil virkelig sige det altsammen, frem og tilbage, igen!

GERHARD.

Helene, holder du af mig?

HELENE.

Det véd du, jeg gør — saameget jeg kan, og det er maaske ikke saa lidt. Jeg vil ikke gøre dig Fortræd, kære Ven — men jeg er træt, og det er haabløst at spekulere og diskutere. Vi holder af hinanden, vi fandt hinanden, og jeg har ikke staaet imod. Hvad skulde jeg ogsaa støtte mig til — min sindssyge Ægte mand, hans livsfriske Familie eller min flegmatiske Broder! — og du var god og klarede saameget for mig og omgav mig saa hyggeligt og lunt med Venskab —

27

GERHARD.

— med Beundring.

HELENE.

Jeg forstaar ikke, hvad du beundrer — du ser galt paa mig, min Ven.

GERHARD.

Du er forskellig fra andre Kvinder, du taler ikke de matte Dameord, du lader din Tanke gaa sin egen Vej, du stoler paa dit Væsens Ret, du er dig selv — kun dig selv og ingen Indbildnings eller Fordoms Eje — du er udenfor alt det, hvormed Mennesker ellers glæder eller plager sig selv og andre.

HELENE.

Du tror for godt om mig — jeg er ikke nær saa uafhængig som du tænker: jeg er blot uden Illusioner og interesseløs — men jeg er ikke ligegyldig for, hvad Folk siger. Jeg vil ikke have den mindste Snak om mig, ingen skal sætte Øjne paa mig — derfor, min stakkels Ven, er du forvist fra Huset.

28

GERHARD.

Ogsaa dette elsker jeg hos dig, jeg vil ikke have dig en Smule mindre korrekt end du er, lige uangribelig og uafhængig.

HELENE.

Jeg holder meget af at høre mig rose, især af dig; men har du bedt mig komme for at vise din Veltalenhed?

GERHARD.

Nej — for at bevæge dig til det store Skridt.

HELENE.

Aa, kære, vil du virkelig tale derom igen! Har vi ikke gennemdrøftet det altsammen. Først min Skilsmisse fra Frederik eller rettere fra Familien — for *han* kan ingen Indvending gøre, Stakkel —

GERHARD.

Stakler du virkelig ham?

HELENE.

Havde du set ham hjælpeløs og ulykkelig derude, saa vilde du ogsaa føle Medlidenhed, (Han ryster paa Hovedet.) Jaja, han har tæret paa mit Liv som — var det ikke en Grib, der hakkede i Prometheus — i de lange Aar, da jeg fór omkring med ham, først uden Forstaaelse af hans Tilstand, endmindre af hans Sygdom, saa i taabelige Forsøg paa at adsprede og kurere ham rask paa Badesteder — aa, jeg er ikke rigtig Menneske siden. Jeg har sort Blik paa alt og Bitterhed mod, hvad der hedder Fornøjelser — jeg er end ikke sikker paa min Ærbødighed for Kærlighedens Majestæt: Ceremoniellet er saa græsseligt.

GERHARD.

Ræsonner nu ikke alting itu — netop nu, da jeg søger Hjælp hos dig.

HELENE.

Nej, du har Ret, og jeg er jo glad, fordi du holder af mig og vi er saa gode Venner.

GERHARD.

Hvorfor saa selv agere Grib!

HELENE.

Vi var ved min Skilsmisse — den forstaar jeg; du siger endog, at jeg kan blive hurtigt skilt, fordi Frederik er syg, men nu din Skilsmisse! Selv om vi overspringer de Rædsler, den rummer i Maries Sorg og din Adskillelse fra Johanne — for Barnet maatte du give hende — saa er der de tre Aar, de vanvittige tre Aar, hvor vi skal vente til ingen Nytte og vort Fordærv, indtil vi allernaadigst faar Lov til at bestemme over os selv — de tre Aar, vi altid løber Panden imod —

GERHARD.

De tre Aar, dem springer vi ogsaa over. Vi springer over Muren og ud i det Frie!

HELENE.

Hvordan?

GERHARD.

Det er det Nye, jeg tænkte i Nat, da min Hjerne var ved at sprænges af Længsel og Fortvivlelse. Jeg kan ikke længer udholde at leve herhjemme: jeg kan ikke være uvirksom og jeg hører ikke til de Folk, der fælder Drager.

HELENE.

Hvad vil du tage dig andre Menneskers Handlinger nær; de fleste har det haardt nok, og hver faar sin Straf.

GERHARD.

Maaske. Og hvis du ikke var, fandt jeg næppe Vej frem. Dog nu har jeg Mod og Lyst til at rejse — og, Helene, rejse straks.

HELENE.

Vil du rejse bort — aa, jeg forstaar: skilles og rejse bort.

GERHARD.

Nej, ikke skilles — men rejse bort straks, og ikke alene — men med dig.

HELENE.

Hvad mener du? Tror du, jeg vil —

GERHARD.

Helene, der er ingen af os to, der respekterer anden Lov end den, vi giver os selv. Lad Mennesker gaa fra hinanden, naar de vil, og gaa sammen, naar de vil; det vedkommer ingen uden dem selv.

HELENE.

Jeg bryder mig ikke om de andre, Gerhard, lad dem sørge for sig selv. Jeg har nok i mit. Men det, du forlanger af mig, er at bryde med de Samfundsforhold, under hvilke jeg lever — det er som du vilde forlange, at jeg skulde klæde mig i Dyreskind og Figenblade. Jeg vil gaa med Kjole og Skørt som de andre.

GERHARD.

Derfor skal du ogsaa bort herfra — for her kan vi ikke leve i selvskabte Forhold. Kort og godt, Helene, vi skal rejse bort med hinanden, straks, hellere idag end imorgen — langt bort.

HELENE.

Til Amerika ligesom de, der har stjaalet af Kassen.

33

GERHARD.

Nej, ikke til Amerika — til —

HELENE.

Naa, hvor er Paradiset?

GERHARD.

Til Afrika.

HELENE.

Det er i hvert Fald nyere Jord.

GERHARD.

Spøg ikke, Helene, det er mit ramme Alvor: jeg vil over, hvor de rydder Land. Jeg kan der anvende baade mit Legems Kraft og hvad jeg har lært, selv det at skyde en Bøsse af og bygge en Bro, og jeg skal i den skønneste Egn tømre dig et Hjem, hvor vi skal være ene og fri, ene som de to første Mennesker — og ret hyggeligt endda. Naar jeg tænker paa, hvorledes vi skal leve med hinanden, synes det mig blot utroligt, at Jorden rummer saa 34megen Lykke. Tænk dog at rejse bort fra det altsammen, den syge Mand, Familien —

HELENE.

Ja, Familien var det ikke ilde at slippe for.

GERHARD.

— og jeg skal aldrig se denne By og dens Mennesker mere: men aande frit og leve uden Hensyn —

HELENE.

Som du taler, Gerhard: og Marie og Johanne!

GERHARD.

Johanne tør jeg ikke tænke paa, saa mister jeg Modet — det er den dyre, dyre Pris, jeg betaler. Men Marie! Ja, lad mig sige det rent ud: jeg kan ikke længer udholde dette daglige, uundgaaelige Bedrag. Jeg vil saa nødtigt tale derom, fordi det synes mig umandigt at klage derover til dig og ligesom trække dig ind deri; men du kan ikke ane, hvor disse evige Løgne martrer mig. Miner, Ord, Kærtegn — alt maa jeg forfalske, aldrig faar jeg Lov til ærligt at 35være mig selv. Jeg holder jo af hende, jeg ser alle hendes gode Egenskaber — men netop *det*, hun forlanger, kan jeg ikke give uden et Komediespil, som jeg væmmes ved — og som hun er altfor god til. For det er skændigt at bedrage et honnet Menneske saaledes! Vi *maa* ud deraf! Tilgiv mig, Helene, hvis du synes, jeg tager altfor stærkt paa Vej.

HELENE.

Og tror du da, at jeg føler mit Bedrag mindre beskæmmende. Naar Marie venligt nærmer sig til mig — jeg kunde krybe i Jorden af Skam. Mange Gange naar jeg gaar op ad Trapperne her, føler jeg mig som den værste Forbryder, fordi jeg ikke vender om. Aa, nu vil du sige, at vi er nødte til at ofre det Mindre for at vinde det Større. Men ogsaa jeg er dødsenstræt af Løgnen og vil jo før des hellere gaa ærligt til Værks. Herom behøves ikke flere Ord mellem os: vi tænker ens, vi føler ens.

GERHARD.

Jeg vidste det nok, og ser du, Helene, jeg stoler paa Maries Kærlighed til mig. Endnu for en Time siden sagde hun til mig: du skal huske 36paa, der gives ikke den Ting i Verden, som jeg jo vil gøre, for at du skal blive lykkelig. Og saadan er det. Mange Gange har hun sagt, at min Lykke var alt for hende, at hun forstod, om jeg kunde længes bort til en anden Tilværelse, at hun aldrig skulde standse mig med Bebrejdelser, Skinsyge —

HELENE.

Man siger sligt —

GERHARD.

Jaja, vi faar det at se, hvis du indvilliger. Og, Helene, der findes ingen Mellemsvej for os: enten opgive hinanden — mødes kan vi ikke mere — eller lade staa til for at vinde Lykken. Hvad binder dig? Intet, som ikke er glemt, naar vi sidder paa Skibet sammen. Hvad mere! Du har sagt, du elsker mig — vis det nu til min og din Lykke! Lad os rejse bort fra det altsammen, allerhelst endnu idag — inat!

HELENE.

Endnu idag, og du tror, dette kunde tykkes.

37

GERHARD.

Jeg véd det — blot vi kommer bort!

HELENE.

Jeg holder ikke af, at vi skal skjule os.

GERHARD.

Netop derfor skal vi afsted. Foden paa fremmed Land, saa behøves intet Skjul mer.

HELENE.

sagte.

Véd du, Gerhard, at jeg fristes.

GERHARD.

Er det sandt, min Ven! Du frygter ogsaa for at faa ham tilbage.

HELENE.

Hvem? Frederik?

GERHARD.

Véd du det ikke?

38

HELENE.

De taler vist om det, men det er vel næppe snart. Hvorfra véd du det?

GERHARD.

Fra Vinge naturligvis — og det er snart.

HELENE.

Ligemeget — det hverken binder eller frigør mig. Nej, hvad der frister mig, det er Afgørelsen. Altid er jeg gledet mer end gaaet, føjende mig i, hvad jeg fandt uundgaaeligt, findende det ene saa godt som det andet, misfornøjet og ligegyldig, angst for at skabe mig Ansvar og derfor villig til det Ansvar, andre paalagde mig. Du har saa ofte spurgt mig, om jeg var forelsket i Frederik, da jeg giftede mig. Jeg var jo ikke helt ung, fire og tyve Aar, jeg syntes han næsten var yngre end jeg og saa frisk og glad og uden nogensomhelst Refleksion over, at Livet skulde være andet end Fornøjelse. Maaske var jeg ogsaa selv noget fornøjelsessyg — som du vil gøre mig til, naar du ærgrer dig over min Fortid og vil prædike Moral —

39

GERHARD.

Jeg har ikke levet som en Helgen og kan vel ikke forlange, at du skulde ventet paa mig i Kedsomhed.

HELENE.

Nej, men du *vil* se mig paa en bestemt Maade og taaler desuden ikke, at nogen anden eller noget andet har ejet mig — jaja, jeg morede mig egentlig ikke, men jeg adspredte mig de første to Aar, jeg var gift, indtil pludselig Frederik blev mig underlig og fremmed. Du lægger nu saadan Vægt paa, at han var syg — om han blev det før eller efter vort Ægteskab, det véd jeg ikke — det bryder jeg mig ikke om. Herregud, nu var han syg og jeg følte kun Medlidenhed ved at se, hvorledes hans kraftige Legeme nedbrødes paa den hæsligste Maade. Nej, hvad der pinte mig — det var hans Tale, hans Fantasier. Da jeg erfarede, hvad der skjultes bag denne Friskhed og Glæde, da jeg under hans Delirium hørte hans gamle og nye Oplevelser, da jeg forstod, hvad han havde fordret af mig, da blev jeg kold om Hjærtet. Da svandt alle de Ungdomsillusioner, som Opdragelse, Romanlæsning, Samfundsmoral, hele min Fortid havde næret hos 40mig. Nu vidste jeg baade hvad Mænd og Kvinder, Samliv og Ægteskab var værd.

GERHARD.

Alle er ikke ens.

HELENE.

Nej, men ingen efter Forskriften. Naa, jeg følte tilsidst Lede ved mit Ægteskab: jeg syntes det var for nedværdigende, at jeg skulde pleje ham i denne Tilstand, hvor hans Tale var en drukken Mands og al hans Kraft samlede i taabelig Lystenhed —

GERHARD.

Han var jo afsindig.

HELENE.

Og hvomaar var han klog? (Det farer igennem hende). Jeg *kan* ikke tale derom, men nu undskylder *du* ham — langsomt gled jeg over til at gøre det samme. Jeg vilde dengang rejst min Vej, men Familien trængte paa, bad og ydmygede sig, græd for Skandalen og Sorgen, lovede 41 snarligt Ophør og gylden Fremtid — og jeg lod mig overtale. Hvor skulde jeg desuden hen?

GERHARD.

tager hendes Hænder.

Min stakkels Helene.

HELENE.

rejser sig.

Og det Spørgsmaal har siden da altid været i min Sjæl, mens jeg gled ned ad de mørke Vande: hvor skal jeg hen? For der var intet, der havde Bud efter mig; jeg hørte ingensteds hjemme, min Familie trængte ikke til mig, og jeg var jo forsørget uden Nød eller Krav — saa satte jeg mig ved Siden af hans Seng og plejede ham, indtil han blev saa vild og dyrisk, at de maatte føre ham bort, Staklen, til hvor han ikke fik saa god en Pleje som hos mig. Men imedens jeg sad der, saa vandt jeg efterhaanden mig selv. Det var som Tæppe efter Tæppe droges bort fra den Verden, som omgav mig, og jeg saa' alt, hvad der var bagved. Jeg blev et uafhængigt Menneske og forstod, at man skal søge sin Styrke i sig selv. Men tung og træt blev jeg, for der fandtes jo 42ikke den Ting, der kunde gribe mig eller som vedkom mig —

jeg tror ikke paa dette med Interesse for andre Mennesker, hvad angaar de os? Er dette en oprørende Mening — ja saa har jeg den.

GERHARD.

Jeg tror ikke synderligt paa den Egenkærlighed, der ytrer sig i at opofre sig for et sindssygt Menneske — men du taler ikke de andres Moral, du handler kun efter den.

HELENE.

Og saa kom du fra Garnisonen og havde vendt Stilling og alting Ryggen, fordi du ikke kunde udholde „Loven og Disciplinen“, som du sagde. Det interesserede mig straks. Og efterat vi var begyndt at omgaas, ganske paa Familievis —

GERHARD.

— saa fandt jeg den største Lykke i de Timer, jeg tilbragte med dig —

HELENE.

— saa gled jeg, ligesaa viljeløst og taabeligt, 43ind i dette Forhold som i alle andre, altid ned ad Vandene, og atter kunde jeg forgæves spørge om Vejen og Maalet.

GERHARD.

Nu siger jeg dig, Helene, Vejen ligger for os, hvis vi ikke ser tilbage, og Maalet: det er nye Livsvilkaar, hvor vi to, der holder af hinanden, skal leve alene for og med hinanden — indtil den Lov opfyldes, som vi ikke undgaar.

HELENE.

Døden — den har jeg ofte ønsket.

GERHARD.

Tal ikke saadan nu — Sig, Helene, vil du nu ikke leve Livet med mig, elsker du mig ikke?

HELENE.

Jo, jeg elsker dig, fordi det brænder i dig og Flammen naar mig.

GERHARD.

Og vil du følge mig? Sig du vil, nu straks, 44Helene, jeg maa bort og maa have dig i mit Eje. Sig nu ja Og kys mig. (Han kysser hende). Er det ja?

HELENE.

Ja, lad saa staa til — det er maaske Galskab, men hvad har jeg at tabe!

GERHARD.

Tusinde Tak — saa endnu idag! Gaa hjem og gør alt i Stand — jeg henter dig engang iaften eller inat — vi tager herfra Landet med hvilken som helst Lejlighed.

HELENE.

Du forvilder mig rent, saa jeg glemmer, hvad jeg vilde spørge om — Og Marie?

GERHARD.

Marie skriver jeg til, naar vi allerede er langt herfra.

HELENE.

Du vil rejse uden at tale med hende?

GERHARD.

Ja, forstod du ikke det? Det er bedst for hende og for mig: hvad nytter Taler, Bønner, Scener, naar noget er og skal være bestemt.

HELENE.

Men du sagde, at du stolede paa hendes Indvilligelse.

GERHARD.

Jeg sagde, jeg stoler paa hendes Tilgivelse: hendes Forstaaelse og Hjærtensgodhed.

HELENE.

Hvorfor da ikke tale med hende først — det skylder du hende.

GERHARD.

Jeg tror det ikke — men jeg kan nu ikke pinligt nøje overveje, hvad jeg skylder af Hensyn. Jeg maa ud og frem, lad mig her handle, som jeg vil.

46

HELENE.

Nej, nej, det vil jeg ikke. Hvad andre tænker, er mig det rene intet, men Marie! Rejs hemmeligt fra hende, luske sig bort om Natten og lade hende vaagne en Morgen i den Ulykke at være forladt af sin Mand, som hun elsker og som er flygtet med hendes gode Veninde — nej, hvor kunde du tænke, jeg indvilligede! Jeg troede, du turde gaa til hende, sikker paa hendes Kærlighed, og sige: „Marie, saadan staar det, Skæbnen er over os, giv os fri“, og at du tænkte, hun vilde svare: „Min stakkels Gerhard, kan du forlade Johanne og undvære mig — saa rejs, søg Lykken.“ Jeg er end ikke vis paa, Gerhard, at jeg ikke vilde bytte med hende. Men tale til hende maa du.

GERHARD.

Unyttigt!

HELENE.

Det er min eneste Betingelse: naar du har talt med Marie —

GERHARD.

Hvad hun end siger?

47

HELENE.

Ogsaa det — naar du har givet hende ærlig Forklaring, saa vil jeg rejse med dig.

GERHARD.

Endnu inat?

HELENE.

Endnu inat.

GERHARD.

Vel, jeg skal tale med hende.

HELENE.

Tro mig: det er det fornuftige.

GERHARD.

Men man kan ikke gøre Galskaber fornuftigt. Naar man vil udenfor Loven, kan man ikke begynde med at stille sig under den. Dog naar jeg er sikker paa dig —

HELENE.

Det er du. Jeg elsker dig.

48

GERHARD.

Og jeg tilbeder dig, som om jeg var tyve Aar — Hys, jeg hørte en Droske standse — det er dem, der kommer hjem. Tal en Smule med Marie — nej, sig du kommer for at hente Johanne til Middag og tag hende med. Mens I er borte, skal jeg tale.

HELENE.

Er du angst?

GERHARD.

Nej — man skal vel gennem baade Is og Ild for at vinde Lykken.

HELENE.

Blot vi ikke fortryder, at vi opgiver vor Smule Lykke her.

GERHARD.

Vi fortryder ikke — der er de.

49

FEMTE SCENE.

DE FORRIGE. MARIE, JOHANNE, EMMA kommer fra Entréen.

MARIE.

Goddag, Helene, er du her!

GERHARD.

Goddag, Emma!

JOHANNE.

Goddag, søde Helene, det var yndigt af dig at komme.

HELENE.

Jeg kommer for at hente dig til Middag — jeg trænger til at faa mig en Passiar.

JOHANNE.

Det vil jeg forfærdeligt gærne.

HELENE.

Du træffer min Svigermoder —

50

JOHANNE.

Uh — jeg vil hellere være alene med dig.

HELENE.

Og Hans, den store Musiker.

JOHANNE.

Naa, ham! — (Till Marie.) Maa jeg?

MARIE.

Vær saa god, gaa bare og klæd dig om.

JOHANNE.

Det skal ske paa fem Minuter.

Hun gaar ud til venstre.

EMMA.

Skal din Svigermoder til dig idag?

HELENE.

Ja, der kom en Billet imorges og meldte hendes Ankomst og Hans'es; overfor saa megen
51Ungdommelighed kan jeg nok trænge til en Modvægt i Johanne.

EMMA.

Du er saa skarp.

MARIE.

Har du ventet længe, Helene?

HELENE.

En halv Times Tid — jeg traf Knud her.

MARIE.

til Gerhard.

Hvad sagde han saa til din Melankoli?

EMMA.

Er Gerhard melankolsk?

GERHARD.

Marie indbilder sig det. Jeg lider kun af Dovenskab.

52

HELENE.

Og maaske Ægtemandsnavenskab.

MARIE.

Aa, jeg gør ham saamænd ingen Fortræd.

EMMA.

Han skønner ikke paa sin Lykke, mener maaske Helene.

GERHARD.

Hvis I vilde vælge et andet Emne end mig —

MARIE.

Lad gaa! Hvem er for Tiden din Svoger Hans forelsket i? Jeg mødte ham igaar med en rigtig smuk Pige.

HELENE.

Jeg skal gærne forhøre, men maaske den unge Dame ikke egner sig til Familiekonversation.

53

MARIE.

Er han saa vidtløftig?

HELENE.

Musiken synes at kræve adskillige Oplevelser. Jeg er iøvrigt lige glad.

EMMA.

Man kan da ikke være lige glad, naar saadan en ung Mand kaster sig væk.

HELENE.

Hans er tredive Aar, jeg véd ikke, om han kaster sig væk, og jeg er lige glad. Hans Moder tror paa ham — lad det være dig nok, Emma!

EMMA.

Jeg vil sige dig noget, Helene, du kan jo mene, hvad du vil, men du skulde ikke tale saadan.

MARIE.

Man maa dog sige, hvad man mener.

54

GERHARD.

Hvis man overhovedet mener noget.

EMMA.

Ja, jeg kan ikke disputere med saadan gode Hoveder som Jer. Jeg mener blot: Hvis Helenes Svoger har en slap Moral — hvad jeg ikke véd noget om og ikke tror —

GERHARD.

Alle véd, hvordan Hans Bording lever — og du med.

EMMA.

hidsig.

Nej, jeg gør ikke og jeg vil ikke vide noget derom, og jeg vil sige jer, at I vil bare se det Slette. Idag er det Hans, imorgen er det en anden — Hans, Hans Bording er en blød lyrisk Natur —

HELENE.

Hans, den Ædeprins!

55

MARIE.

ler.

Har han saadan god Appetit?

HELENE.

En velsignet Madlyst har han - men hans øvrige Natur kender maaske Emma bedre end jeg: du spiller jo med ham, firhændigt tror jeg.

EMMA.

Ja, jeg spiller med ham, og jeg véd, han er et Barn, som en god Kvinde kunde lede.

HELENE.

Goldamme eller —

GERHARD.

Emma ser kun, hvad hun vil se, og derimellem er ikke Hans Bordings Passioner, som jeg forresten ikke fordømmer.

EMMA.

Hans er mig ligegyldig. Men jeg tror ikke s6ondt om alle Mennesker, og jeg tror ikke paa alt det Ækle, som er i jeres Bøger og i jeres Fantasi — hvis man skulde høre efter jer, saa levede Folk mere som Dyr end som Mennesker.

GERHARD.

Hvorfor som Dyr?

EMMA.

Aa, der eksisterer slet ikke den Erotik og de sanselige Lidenskaber, som I ser allevegne.

GERHARD.

Verden formeres dog.

EMMA.

Det har slet ikke noget dermed at gøre.

HELENE.

Naar jeg hører saadanne dydige Koner som Emma tale — og hun har fire Børn — saa maa jeg tro, at der gives to Maader at sætte Børn i Verden paa: en for Pakket og en anden 57for de moralske — interessant var det at faa noget at vide om den sidste.

GERHARD.

ler.

EMMA.

Nej, Helene, nu gaar du for vidt.

MARIE.

leende.

Hør, I maa holde Fred, der har vi Johanne.

JOHANNE.

Se saa, nu er jeg parat — nu gaar vi straks, Helene!

HELENE.

Som du vil, min Tøs! Kom, saa marcherer vi. Farvel, Kaptejn — tak for godt Selskab! Farvel, kæreste Marie! (Marie kysser hende.) Farvel, Emma, bed for mig, og hils dine fire Børn.

Helene og Johanne gaar ud af Entrédøren.

MARIE.

Helene forstyrrede dig vist, min Ven.

58

GERHARD.

Det gjorde hun, men jeg holder af at tale med hende.

MARIE.

Nu skal du gaa til dit Arbejde, saa faar Emma og jeg os en god Fruentimmerpassiar.

EMMA.

Jeg skulde vist afsted, det er snart Middagstid.

MARIE.

Aa, et Par Minuter har du.

GERHARD.

Ja, Farvel Emma, jeg gaar ind.

Han gaar ind i sit Værelse.

EMMA.

Synes du virkelig om Helenes Væsen?

MARIE.

syende.

Hun er lidt rask i Talen, men jeg holder 59overmaade meget af hende: hun har saa mange udmærkede Egenskaber.

EMMA.

Hun er klog.

MARIE.

Og kærlig og hjælpsom og munter og honnet.

EMMA.

Du er lige forelsket i hende — bestandig.

MARIE.

Desuden, kan man andet end holde af hende, saa ondt hun har havt det.

EMMA.

Aa Gud — det har hun dog virkelig taget enhver Fordel af.

MARIE.

Fordel — det var et mærkeligt Ord.

60

EMMA.

Jaja — véd du hvorfor den gamle Fru Bording og Hans har meldt sig hos Helene til idag og hvorfor Knud ogsaa er bestilt derhen? Fordi hendes Mand kommer hjem fra Anstalten iaften. Nu faar vi se, hvad hun siger dertil.

MARIE.

Véd hun det ikke? Det er da hensynsløst.

EMMA.

Det er ikke tænkt saadan — du maa ikke tale derom til Gerhard.

MARIE.

Nej! Men jeg ser stadig ikke Fordelen.

EMMA.

Ja, hun var ikke videre forelsket, da hun giftede sig; men Frederik Bording var et godt Parti — smuk som hele Familien er, og rig —

61

MARIE.

Han satte vist alle sine Penge til, da han blev gal.

EMMA.

Det véd jeg ikke — men jeg véd, at hun morede sig dejligt i de første Aar af sit Ægteskab, var paa Færde overalt, store Toiletter, Udenlandsrejser, Selskaber, Koketteri —

MARIE.

Koket var Helene vist ikke.

EMMA.

Hun var da altid omgivet af Herrer, og Dameselskab, sagde hun, kunde hun ikke fordrage. Og han gav jo hende Lov til, hvad hun vilde.

MARIE.

Han tog sig vist større Lov selv.

EMMA.

Han var syg, Stakkel! Kan man regne, hvad et sygt Menneske tager sig til? Men det gjorde Helene ogsaa uhyre meget ud af. Elskværdig var han og gruelig god mod hende — som hele Familien, og altid har hun Spot over den i sin Mund. Er det nu rigtigt?

MARIE.

Nej, det har du vist Ret i.

EMMA.

Og nu denne frie Tone, Riven ned paa alting, ingen Tro — for hun har ikke Spor af Tro —

MARIE.

Jeg er heller ikke troende, Emma!

EMMA.

Ja véd du, denne Helenes Sikkerhed er dog altfor gal. Vinge siger ofte til mig, at han aldrig vilde indvirke paa mig — og jeg har nu min Tro. Jeg tror naturligvis ikke paa hele Bibelhistorien, jeg vilde ønske, jeg kunde, dog det passer nu ikke mere for vor Tid og for de mere Dannede — men noget Højere maa man tro paa.

63

MARIE.

Herom maa jo enhver tænke, som han vil, Emma.

EMMA.

Jaja, lad saa være med Tro — men nu Moral, det maa man da have, og Helene har ingen.

MARIE.

Hvor kan du sige det! Det har du ingen Ret til.

EMMA.

Det er sandeligt smukt, at du forsvare hende saadan — bestandig.

MARIE.

Det er anden Gang, du undrer dig over, at jeg bestandig forsvarer Helene, som har været min gode Veninde, lige siden vi flyttede hertil. Hvad Under er det egentlig?

EMMA.

Jeg synes dog.

64

MARIE.

Hvad synes du?

EMMA.

Nej, jeg vil ingenting sige.

MARIE.

Du maa virkelig sige, hvad du mener. Har Helene gjort noget galt?

EMMA.

Galt — det vil jeg ikke sige.

MARIE.

Nej, Emma, du maa give hel Besked.

EMMA.

Ja, naar du tvinger mig, saa skal jeg sige, hvad jeg mener: Helene, hun koketterer med din Mand.

MARIE.

Med Gerhard! — Helene!

65

EMMA.

Det kan enhver se. Kun du er blind.

MARIE.

Er det ikke her dig, Emma, der ser det onde, hvor det ikke rindes.

EMMA.

Du kan tro, hvad du vil. Vist er det, at han besøger hende hyppigt, at de ikke har Øjnene fra hinanden, naar de er sammen, og at de altid taler med hinanden.

MARIE.

Det er da ganske naturligt. Besøger hende hyppigt — det tror jeg ikke. Ikke hyppigere end vi andre — og desuden sammen med mig.

EMMA.

Ikke altid. Jeg har flere Gange truffet ham der alene. Og nu idag: hvem sad her alene med den flittige Gerhard, da du var sikkert ude — Helene.

66

MARIE.

Hvad er det, du siger! Nej, det er jo umuligt.

EMMA.

Tænk selv derover! Og nu Farvel.

MARIE.

Og han sendte mig bort. — Jeg maa tale mere med dig.

EMMA.

Jeg maa hjem nu.

MARIE.

Saa kom herhen i Eftermiddag, jeg beder dig! Jeg vil ikke være alene med dette drejende sig rundt i mit Hoved. Hører du!

EMMA.

Hvis jeg kan komme hjemmefra! Farvel Saalænge (hun kysser Marie).

MARIE.

Farvel, min Ven, jeg følger dig ud.

67

EMMA.

Behøves ikke — der er din Mand. Farvel.

Emma gaar ud af Entrédøren.

GERHARD.

kommer fra sit Værelse.

Hvad, var hun ikke gaaet endnu? Du beholdt hende nok for at dryppe Balsam i Saaret.

MARIE.

Helene var ogsaa skarp imod hende.

GERHARD.

Skarp! Ikke mer end hun fortjente.

MARIE.

Lidt mere. Og hvad nytter de stærke Ord? Helene støder Folk fra sig ved sin Manér.

GERHARD.

Hun bryder sig vel ikke om at holde paa dem. Hun har nok i sig selv.

68

MARIE.

Jaja. (Til den indtrædende Pige.) Hvad er der?

PIGEN.

kommer fra venstre.

Skal der rettes an?

MARIE.

Vær saa god!

GERHARD.

Saa gaar vi til Bords.

MARIE.

Jeg skal kalde paa Johanne.

GERHARD.

Johanne — hun er jo hos Helene.

MARIE.

Det er sandt — det er hun ogsaa. Ja, lad os to Gamle saa gaa sammen.

De gaar ind til venstre.

69

ANDEN AKT.

Dagligstue hos Helene møbleret med udsøgt Hygge. Vindue foran til venstre. Til højre Dor til Spisestuen, til venstre ved Baggrunden Dør til Helenes Sovekammer, midt for Baggrunden Dør til Entréen.

FØRSTE SCENE.

HELENE og JOHANNE sidder sammen ved Kaffebordet. FRU BORDING sover lidt derfra i en Sofakrog. De andre taler sagte sammen.

JOHANNE.

Sover hun nu?

HELENE.

Det gør hun nok, men hun vil ikke bagefter være ved det.

JOHANNE.

Hvorfor ikke?

70

HELENE.

Fordi hun er gammel og har spist formeget.

JOHANNE.

Véd du, hvad der er saa storartet ved dig: det, at du altid svarer. Jeg kender ikke noget dummere end Forældre, der ikke vil svare. Alting skal være saa hemmeligt og ikke til at forstaa. Som om jeg ikke vidste det altsammen alligevel. Herregud, naar man er fjorten Aar, saa er man virkelig ikke noget Barn længer.

HELENE.

Heller ikke helt voksen. Svarer din Moder dig ikke?

JOHANNE.

Ikke paa alting, Fader snarere.

HELENE.

Hvem holder du mest af?

JOHANNE.

Det er nok ligesom man spørger Børn.

71

HELENE.

Aaja — du kloge Pige, jeg skænker dig ogsaa Svaret.

JOHANNE.

Nej, du kan godt faa det at vide. Jeg holder vist lige meget af begge to — men jeg vil helst være sammen med Fader. Han er interessantest.

HELENE.

Hvordan? At tale med?

JOHANNE.

Ja, ser du, Ens Moder, hun er saadan blot Moder, hun passer og plejer En og skænder og retter: Sid lige, Hanne; ret Ryggen, Barn; hvad læser du nu, har du øvet dig idag; nu har du helt krøllet din Kjole —

HELENE.

Din Moder er vist ikke saa slem.

JOHANNE.

Nej, hun er forfærdelig sød og god — men 72Ens Fader, han er noget helt udenfor alt dette med Pasning og Opdragelse. Blot jeg kommer ind i hans Værelse, hvor Vaabnene hænger og Kortene, og hvor de store Bogreoler staar og hvor der lugter af Tobak og alt er saadan herre-agtigt, saa er jeg i en hel anden Verdensdel end hos Moder, hvor man bare er i —

HELENE.

Europa.

JOHANNE.

ler.

Ja, Fader er da i Afrika for Tiden, saa det passer. (Fru Bording rejser sig.) Saa, nu vaagner hun.

HELENE.

Nej, hun skuttede sig blot lidt i Søvn.

JOHANNE.

Hun er forresten smuk. Det er ogsaa Hans Bording.

HELENE.

Synes du?

73

JOHANNE.

Han ser saa genial ud — og han spiller dejligt, storartet: man bliver rent forstumlet i Hovedet ved at høre ham. Hvor gammel er han?

HELENE.

Tredive Aar. Ja, du var jo paa Koncerten forleden.

JOHANNE.

Aa, jeg vil meget hellere høre ham i Stue. Jeg har undertiden hørt ham hos Tante Emma, han kommer der om Eftermiddagen og spiller med hende. Jeg skal spille med ham, saasnart jeg er konfirmeret, det har Moder lovet. Jeg glæder mig forfærdeligt, men jeg gyser ogsaa ved Tanken derom — for naar han ser paa En med sine store melankolske Øjne, saa danser hele Stuen Hopsa med mig.

HELENE.

Er han saa overvældende?

JOHANNE.

Der er dog ingenting som at være Kunstner ⁷⁴— de er ikke Mennesker som andre — dem skal man have Respekt for.

HELENE.

For dem som for andre Mennesker, naar de duer noget. Jeg vilde nu ønske, at Hans var kommen i rette Tid til Middag, saa jeg ikke skulde have min Mad staaende til ham.

JOHANNE.

En Kunstner kan ikke være præcis.

FRU BORDING

vaagner.

Hvad, hvem — var det Hans?

HELENE.

Nej, Hans er ikke kommen endnu. Fik Svigermoder sig en Lur?

FRU BORDING.

Nej, jeg kan aldrig sove om Dagen; men jeg hvilede blot lidt, og saa vilde jeg ikke forstyrre Johannes Passiar.

75

HELENE.

Vil du have mere Kaffe?

FRU BORDING.

Aaja, en lille Kop. (Helene skænker.) Du har ikke en Smule Likør?

HELENE.

Jovist, jeg tænkte ikke derpaa. (Hun henter og kommer med to Flasker.) Cognac eller Cacao?

FRU BORDING.

Cognac, søde Helene — der er ingenting saa sundt som Cognac.

HELENE.

Der er mange, der mener det.

FRU BORDING.

Spørg blot din Broder, Doctoren! Naa, Hans er ikke kommen — det ligner ham — han er et stort Barn: nu er han falden ind i en Partitur af Wagner eller — eller Mozart, og ⁷⁶saa glemmer han hele Verden og Middagsmaden med.

HELENE.

Eller maaske er han falden ind i en Kafé og sidder der med et Par gode Venner.

FRU BORDING.

Du er saa skarp, lille Helene, og du forstaar ikke saadant et Menneske som Hans. Han lever med Hjærtet — det gør nu alle vi Bordinger, vi er Hjærtemennesker — du derimod er et rent Forstandsmenneske.

HELENE.

Jamen, Svigermoder, jeg synes ikke der var noget ondt i, om Hans sad paa en Kafé.

JOHANNE.

Jeg tror heller ikke, Helene, du rigtig forstaar Hans Bording: han er Kunstner, ser du, og han skal ikke være som andre Folk.

FRU BORDING.

Lille Hanne har Ret: husk paa Kunstneren 77i Hans! Vil du ikke have en lille Likør, mit Barn, lidt Cognac

JOHANNE.

Nej tak, hvis jeg maa faa Cacao.

FRU BORDING.

Ja, det Søde vil Børn jo have — Cognac er for de gamle. (Hun skænker for sig og Johanne.) Nej, Helene forstaar heller ikke Hans, fordi Helene ikke er musikalsk — vi Bordinger er alle Musikmennesker. Stakkels Frederik! Som han kunde glæde sig ved god Musik — Wagner og Mozart —

HELENE.

— og Offenbach.

FRU BORDING.

Ja, Offenbach, ja. Der staar endnu hans Klaver.

HELENE.

Et af hans Klaverer.

78

JOHANNE.

Havde han saamange?

HELENE.

Jeg skal sige dig, da Frederik var bleven sindssyg, saa viste det sig, at han købte Klaverer og andre Ting og forærede dem bort til Familie og gode Venner. Han gav saamænd baade Svigermoder og Svoger Hans hver et dejligt Koncertflygel.

JOHANNE.

Bare han havde givet mig ét.

FRU BORDING.

Ja, Frederik var et Hjærte af Guld. Stakkels Frederik, nu sidder han derude mellem de fæle syge Mennesker, han, som var saa sund og glad. Han kendte mig rigtig saa godt sidst.

HELENE.

Hvorlænge er det, siden Svigermoder var der?

79

FRU BORDING.

Det er ikke saa kort nu. Jeg kan ikke taale Synet af ham derude. Det kan Hans heller ikke. Hans kan ikke komponere i fjorten Dage, naar han har set Frederik.

HELENE.

Har Hans besøgt ham? Det husker jeg saamænd ikke. Da jeg var der forrige Uge, kendte Frederik mig forresten kun daarligt, talte i hvert Fald ivrigt om sine andre Koner, som jeg ikke kunde maale mig med. Gaa hen og bliv lidt federe, sagde han, saa kan du komme igen.

FRU BORDING.

Frederik var altid saa munter med saa mange pudsige Indfald. Gud véd, om han er saa syg nu! Blot du ikke ser for meget paa ham med din Forstand alene.

HELENE.

Munter! Ja, Svigermoder, i de to Aar, da jeg rejste med ham, var han ikke altid lige munter. En Gang fandt han paa at ville skyde 80med Pistoler i Værelserne og han vilde absolut vise sin Sikkerhed ved at skyde et Æble af mit Hoved — han var nemlig Mesterskytte. Jeg husker en Nat — nej, jeg vil ikke skræmme Johannes Fantasi med mine Sygehistorier. Naa, saa havde jeg ham liggende her et Aar, og nu i de ti Maaneder, han har været derude, har jeg tilset ham hver Uge, saa jeg kender hans Tilstand ganske godt.

JOHANNE.

ved Vinduet.

Nu kom Hr. Bording.

FRU BORDING.

Er det Hans —. Det var dejligt. Er Maden nn bare varm, Helene!

HELENE.

Det tror jeg nok — men det er en Time for sent.

81

ANDEN SCENE.

DE FORRIGE. HANS BORDING kommer fra Entreen.

HANS.

Undskyld, Helene, jeg glemte rent Tiden — jeg faldt i Snak paa Vejen — goddag, kære Moder — goddag, lille Johanne — det var da morsomt at træffe dig her. (Han kysser hende paa Panden, hun rødmer.) *Dem* Skulde jeg nok sige.

JOHANNE.

Aanej, De maa da endelig sige *du*.

HANS.

Du er jo næsten en voksen Pige.

FRU BORDING.

Goddag, min Dreng, du har vel ikke løbet for stærkt.

HELENE.

Vil du ikke gaa ind i Spisestuen — der er Mad.

82

HANS.

Aa nej, lad mig spise her — det er ligemeget, hvad du giver mig, blot en Bid Kød.

JOHANNE.

Aa maa jeg servere — det er saa forførdeligt morsomt.

Hun løber ud. Under det Følgende bringer hun Mad.

HANS.

Har du en Smule Rødvín, Helene, for jeg er bleven saa tør i Halsen af al den Snak. Som jeg vilde fortælle: det var Aagesen, der altid kommer stikkende med, at min Musik ikke er moderne nok. Jeg er ligesaa moderne som han, men den gode gamle Kunst, den, der kommer fra Hjærtet og gaar til Hjærtet, den naar vi ikke over. Der er dog ingen som Beethoven eller gamle Haydn eller Bach — hvad, lille Johanne! Tak, er det Kødsuppe, det var udmærket. Bare den er varm?

JOHANNE.

Jo, den er. Jeg sværmer nu saadan for Chopin, han er storartet.

83

HANS.

Det er han. Det er Nervekunst, Følelseskunst, ikke tør Matematik. Det var den Rødvín, du talte om, Helene!

JOHANNE.

Nu skal jeg hente den.

Hun løber ud.

HANS.

spiser under det Følgende.

En sød lille En.

HELENE.

Hun er næsten voksen, du skulde ikke kysse hende.

HANS.

Du har virkelig faaet en Splint af Djævlespejlet i Øjnene, Helene, du ser ondt allevegne — i det uskyldigste Kærtegn til et Barn. Hvad er det for utrolige Mandfolk, du har din Erfaring fra?

HELENE.

Ja, jeg har kun været gift med din Broder.

84

FRU BORDING.

Helene forstaar os ikke, det er hele Sagen.

HANS

til Johanne, der bringer Rodvín.

Tusind Tak, men skal du ikke selv have et Glas. Jo vist saa, jeg tager Vandglasset, og vil Moder ikke have et Glas Vin?

FRU BORDING.

Tak, min Dreng, ikke nu Vin, men maaske lidt Cognac.

Helene skænker.

JOHANNE.

Ikke saa meget, Hr. Bording, jeg véd knap, om jeg tor. Jeg er bange, jeg bliver fuld.

HANS.

Jo vist saa, vi skal drikke sammen. Skaal lille Johanne, vi skal spille Chopin sammen, ikke sandt?

JOHANNE.

Det er det, jeg allerhelst vil: spille med Dem; der er ingen, der spiller saa storartet som De.

HANS.

Det skal blive morsomme Timer. Skaal, Moder!

FRU BORDING.

Tak, min Dreng. Skal Helene ikke have?

HELENE.

Tak. Jeg trænger ikke dertil.

HANS.

Du er nu ugemytlig, Helene, det kan du ikke nægte. Saa var det Eftermaden, min lille Opvarningsjomfru. (Han kysser paa Fingeren ad Johanne.)

JOHANNE.

Nu løber jeg. (Til Helene, idet hun gaar forbi.) Gud, hvor jeg morer mig!

86

TREDJE SCENE.

DE FORRIGE. VINGE kommer fra Entréen.

VINGE.

Goddag, Helene, goddag Fru Bording!

HELENE.

Sæt dig ned!

FRU BORDING.

Det var rart, De kom, kære Doktor, vi har det just saa hyggeligt.

VINGE.

Det var jo dejligt. Velbekomme Hans, spiser De endnu!

FRU BORDING.

Han kom lidt sent.

HANS.

Jeg blev opholdt, men nu sidder jeg ganske som en Bisp i en Gaaserede og opvartes af fortryllende

Ungmøer. (Til Johanne, der er kommen ind 87med Mad.) Tak, mit søde Barn! Aa, Andesteg, det er just min Livret.

JOHANNE.

Skal jeg tranchere? Goddag Onkel!

HANS.

Ja, men et solidt Stykke, for jeg er skam sulten og jeg befinder mig saa godt. Vil De ikke have et Glas Vin, Vinge!

VINGE.

Vin — er det Kødvin, det kan aldrig skade.

HANS.

Den er virkelig god. Det var et Glas?

JOHANNE.

Nu skal jeg —

HELENE.

Det er en al de sidste Flasker fra Frederiks Kælder.

88

HANS.

Ja, Frederik, han kunde nyde et godt Glas Vin — og forresten alt, hvad der var godt og smukt i Verden. Det kan alle vi Bordinger. Skaal Doctor!

VINGE.

(Til Johanne, der har skænket) Tak, lille Hanne! Skaal, Hans — det er sandelig en god Vin. Han var en Kender, Frederik!

HANS.

Og en Slikmund.

FRU BORDING.

Og saa hjærtensglad!

HELENE

syende.

Og nu er han hos de Sindssyge!

HANS.

Som du kan odelægge en Stemning, Helene! Umusikalsk!

89

FRU BORDING.

Forstandsmenneske!

JOHANNE.

sagte til Helene.

Du er rigtig drilleborn, skam dig!

HELENE.

Drik ikke saa meget, Johanne!

JOHANNE.

Aa jeg morer mig saa storartet. Nu henter jeg Desserten.

VINGE.

Ja — hum — Helene havde jo ikke Uret i at minde os om Frederiks nuværende Opholdssted. Vi er jo netop forsamlede her i den Anledning.

HELENE.

Hvad for noget! Forvandler dette lille Symposium sig til et Lægemøde!

90

FRU BORDING.

Ja, det vil sige, jeg vilde gerne tale lidt med dig, Helene, det vilde vi alle tre. Saa da Hans og jeg skulde her idag

HANS.

— saa bad vi Vinge se herop paa samme Tid. (Til Johanne.) Tak, kære!

VINGE.

Vi skulde tale om Frederik, forstaar du.

HELENE.

Det kan vi godt, men hør, Johanne, saa maa du gaa ud af Stuen en lille Tid.

JOHANNE.

Hvad for noget! Det er storartet. Skal jeg nu gaa som vi har det allerbedst.

HANS.

Det er virkelig Synd, men vi skal skynde os. Er det saa kedeligt?

91

JOHANNE.

grædefærdig.

Ja, det er det — uh!

HELENE.

Jaja, min Tøs, du maa nu gaa alligevel. (Johanne gaar ud.) Naa, Svigermoder, hvad er dersaa?

FRU BORDING.

Jeg finder det saa trist med Frederiks Ophold derude, lille Helene, og bliver helt forknytt, naar jeg tænker paa ham mellem alle disse vilde og nedbrudte Mennesker — han, som var saa hjærtensgod og frisk og fornøjet.

HELENE.

Jeg finder det ogsaa trist, og han har det slemt derude, skønt det ikke er godt at vide, om han føler det saadan. Jeg plejede ham ogsaa af den Grund hjemme, skønt flere Læger erklærede det for uforsvarligt og indstændigt paalagde mig at sende ham til en Sindssygeanstalt.

92

FRU BORDING.

Aa det fæle Ord! Ja, du forstaar ikke, Helene, hvor forfærdeligt det er for en Moder, naar der siges: Deres Son er paa Sindssyge — aa, forfærdeligt!

HANS.

skrællende en Pære.

Stakkels Moder — du kan ikke taale det — vi har for meget Hjærte, vi Bordinger.

VINGE.

Man maa ikke tage det saadan! Naar et Menneske er sygt, maa det paa Hospitalet, naar det er dødt, maa det begraves. Det er da godt, vi har de Anstalter i gamle Dage pinte de dem endnu værre.

FRU BORDING.

Og saa alle de fæle Sygdomme, man nuomstunder kender — i min Tid talte man aldrig om saadant noget.

VINGE.

Bare jeg havde været Doctor dengang! Men ⁹³vi raaa skam ikke fordybe os i disse almindelige Betragtninger. Aa, Hans, giv mig lidt Rødvín endnu — den er Pokkers ren i Smagen. Og lad os saa snakke fornuftigt.

FRU BORDING.

Ja, I andre maa lægge Forstand til, jeg har nu kun min Kærlighed.

VINGE.

Ser du, Helene —

HELENE.

afbryder.

Nej, vent lidt, du! Jeg vil først høre min Svigermoders og min Svogers Mening. Gaar den ud paa, at jeg skal tage Frederik bort derudefra.

FRU BORDING.

Jaja, hvis du kunde. Vi tvinger dig ikke til nogettinging.

HANS.

spiser.

Det vil være uhyre opofrende af dig, men ⁹⁴du kender jo Frederik, du forstaar ham bedre end en fremmed Læge og udannede Vogtere.

HELENE.

Jeg har ikke væsentlige Indvendinger derimod. Jeg synes som I, at han har det ondt derude, i hvert Fald naar han er rolig. — Der er dog et Spørgsmaal, som jeg maa berøre: det er Udgifterne.

FRU BORDING.

Aa dem taler vi ikke om.

HANS.

Pengene — hvad har de at sige!

HELENE.

Lidt har de at sige. Jeg kan ikke passe Frederik helt alene.

FRU BORDING.

Han er saa god og blid.

95

HELENE.

Ikke altid. Jeg maa have en Vogter, maaske en Pige til, og det er dyrt, fordi Folk er bange for en saadan Tjeneste. Og jeg ejer snart intet mere, for Frederik bortødslede jo alle sine Penge, da han var bleven syg

—

FRU BORDING.

Nej, det maa du ikke tænke paa, lille Helene! Brug du bare dit op, og naar du er færdig, saa kommer du til mig, som altid har nok til dig. (Rørt.) Du er mit Barn, min stakkels syge Drengs trofaste Plejerinde!

Hun græder.

HANS.

Du taaler ikke den Samtale, Moder, det er bedre vi afbryder. Tag dig en Slurk Vin — eller maaske lidt Cognac. Det var Kaffe, Helene, om du havde!

HELENE.

Nu skal jeg hente den.

Hun gaar ud i Spisestuen.

96

VINGE.

Men hun véd jo ikke Besked endnu.

HANS.

Sig De det til hende — i en Fart.

FRU BORDING.

Ja, Hans har Ret; sig De det, kære Doctor, jeg kan virkelig ikke taale at tale mere derom.

HELENE.

kommer tilbage.

Vær saa god, Hans, her er Kaffen, og Johanne er utaalmodig. Vi har vel heller ikkemere at forhandle; jeg skal tale med Overlægen.

VINGE.

Ja, ser du, Helene, det har jeg gjort, efter din Svigermoders Ønske, allerede i forrige Uge. Og han var af den Mening, at Frederik godt kunde flyttes.

HELENE.

Flyttes hjem til mig.

97

VINGE.

Naturligvis. Han er nu sjældent vild, baade slap og fornøjet, og der er ingen særlig Grund til at holde ham paa en Anstalt, hvor der er overfyldt og altid Trang til ledige Pladser, takket være den menneskelige Munterhed og den guddommelige Styrelse. Du kan magelig passe ham med lidt Hjælp — han er som et Barn, et lidt urenlige Barn —

FRU BORDING.

Aa, Doktor!

HANS.

Ikke tabe Modet, Moder, drik lidt Vin!

HELENE.

i Tanker.

Jeg har som sagt paa en vis Maade intet at indvende imod Frederiks Hjemkomst. Jeg anser det for en Gerning, der nu engang er min og ingen andens: at passe ham. Men jeg har tænkt paa at rejse bort i

nogen Tid —

98

FRU BORDING.

Du, Helene, det maa du opgive; vi kan slet ikke undvære dig. Ja, naturligvis, mener du: rejse med Frederik, saa

HELENE.

Nej, det mente jeg ikke.

FRU BORDING.

Ja, saa tænker vi ikke mere derpaa. (Rørt.) Vel, mit søde Barn, du vil ikke rejse fra mig.

HANS.

drømmende, lidt omtaaget.

Jeg kan saa godt forstaa, at Helene trænger til at rejse, jeg har ogsaa Udve, nu da Vintren kommer, og Længsel efter Solskin og Blomster —

VINGE.

— og Vin.

HANS.

Ja, hvorfor ikke! Jeg kunde have Lyst til 99at følge med dig, Helene; to rejser dog billigere end én.

FRU BORDING.

Nej, vil I afsted, da rejser jeg virkelig med. Skal jeg sidde her og fryse muttersalene ved Vintertid! Desuden rejser tre langt billigere —

VINGE.

Jamen undskyld, nu gælder hverken Romantiken eller økonomien. For Helene *kan* jo ikke rejse, absolut ikke.

HELENE.

Hvorfor ikke? Jeg er jo min egen Herre.

VINGE.

Fordi Frederik kommer idag.

HELENE.

Idag!

VINGE.

laften med Toget ja — vi syntes det var 100bedst at dirigere ham løs paa dig uden altfor mange Omsvøb, naar det dog skulde være.

FRU BORDING.

Vi troede, det var bedst for dig, Helene, at spare alle Overvejelser og Grublerier. Vi véd, hvor forstandigt du tager paa alting, og at Hjærtet ikke saadan løber af med dig som med os. Derfor var det.

HANS.

Fordi vi kender dig, Helene, du klarer enhver Situation.

HELENE

ser paa dem.

I ordner alt saa godt for mig.

HANS.

Der gik den Rejse i Løbet.

VINGE.

Aa hvad, man har det dog bedst hjemme.

101

JOHANNE

kigger ud fra Spisestuen.

Nej, nu holder jeg det virkelig ikke længer ud. Kan jeg snart komme ind?

HANS.

Straks! Vi er færdige. Vi har rigtignok været ugalante, lille Frøken, og det allerværste er (ser paa sit Uhr) at nu maa jeg afsted. Jeg har en Time.

JOHANNE.

Saa sent.

HANS.

Jeg skal spille med Deres Kone, Vinge.

VINGE.

Saa maa De endelig skynde Dem. Det er virkelig Emmas bedste Fornøjelse, de Spilletimer. Og hun trænger til noget udenfor Husgerning og Børneopdragelse.

HANS.

Hun er meget musikalsk.

102

VINGE.

Det er jeg saamænd ikke; men jeg kan lide Musik. Det er saadan en stille Kunst.

HANS.

Synes De egentlig det?

VINGE.

Ja, jeg mener, den gør ikke Damerne uro lige som Literatur med Tanker og Lidenskaber og Problemer og al den anden Sygelighed. Den er ligesom Religion. Min Kone, det er en Mønsterkone, smuk og sund og klog og uden Vrøvl. Hende kan jeg forlade mig paa: hun læser ikke, hun gaar i Kirke —

HANS.

Og saa spiller hun.

VINGE.

De er fornøjet med hende.

HANS.

Aa, udmærket. Nu maa jeg hen til hende.

103

VINGE.

Hils hende! Jeg skal i Praksis og kommer ikke hjem i den første Time.

JOHANNE.

til Hans.

Vil De virkelig allerede gaa! Og jeg som havde glædet mig saadan til, at De skulde spille for os. Jeg elsker Deres sidste Vals —

HANS.

Ja, den er ikke saa daarlig — især Mellemtæmaet, saadan blidt, gyngende, berusende. (Han spiller nogle Takter paa Flygelet.)

JOHANNE.

Aa, det er storartet.

HELENE.

Nu bliver her nok snart Bal.

HANS.

Nej, jeg maa afsted.

104

FRU BORDING.

Jeg gaar med, Hans, jeg vil hellere hjem, inden det bliver helt mørkt.

HANS.

Tag du en Droske, saa kører jeg et lille Stykke med dig. Farvel, lille Johanne, næste Gang skal jeg spille en hel Time for Dem.

Han kysser Johanne paa Panden.

FRU BORDING.

Johanne skal snart besøge os.

JOHANNE.

Det vil jeg saa gruelig gærne.

VINGE.

Jeg skal ogsaa afsted. Jeg henter Frederik iaften paa Stationen og bringer ham til dig.

HELENE.

Vent lidt, jeg vil tale et Ord med dig.

105

FRU BORDING.

Farvel, Helene, bliv du bare inde.

JOHANNE.

Nu skal jeg følge ud.

Fru Bording, Hans og Johanne gaar ud i Entréen.

HELENE.

Hør Knud, hvorfor handler du egentlig saadan imod mig?

VINGE.

Hvad for noget! Aa lad os for Guds Skyld ikke blive højtidelige, Helene! Ved Jorden, hvad?

HELENE.

Hvorfor rotter du dig sammen med min Svigermoder og Hans, der begge er lige egenkærlige og blot kan bruge mig, naar jeg vil opvarte og more dem?

VINGE.

Verdensmennesker, du! Den Gamle er brillant som Glædespige, til andet duer hun ikke: hun forstaar at holde Maade med Sorgen og Klagen. Og Hans — det er den største Humbugsfyr i de tre skandinaviske Lande. Men de er forfærdeligt morsomme begge to.

HELENE.

Mere for andre end for mig. Svar mig da paa én Ting: Naar min Formue er spist op, hvormeget tror du saa, jeg kan stole paa dem?

VINGE.

Hum! Hvad der staar i Fattigloven: det fornødne faar du altid. Naa, de holder jo ikke af at give de kære Penge fra sig, de har jo ikke selv tjent dem, Herregud. — Men du har da os —

HELENE.

Os?

VINGE.

Ja, Emma og mig for Pokker.

HELENE.

Ja naturligvis. Du har talt med Emma om Frederiks Tilbagekomst og om at skjule den for mig.

107

VINGE.

lidt forlegen.

Javist har jeg talt med Emma — det gør jeg jo altid.

HELENE.

Og hun raadede til at sende mig Frederik ind i Huset uden Varsko.

VINGE.

Hun mente, at alle Forberedelser bare forøgede det Pinlige. Hun sætter dig meget højt og sagde, at netop naar du kastes ind i en Situation, klarer du den brillant.

HELENE.

Det var venligt tænkt. Hvor I ordner alt godt for mig!

VINGE.

Hvad er nu det: mistænksom, bitter? Du bliver saa umulig tilsidst, Helene —

HELENE.

— at jeg hellere maa forsvinde — jaja.

108

VINGE.

Nej, nu forsvinder jeg. Jeg skal hen til en Barselkone — at Fruentimmer gider have den Ulejlighed! Farvel da, (Til den indtrædende Johanne.) farvel, Hanne!

Vinge gaar ud i Entréen.

JOHANNE.

Farvel! Det var dejligt, at han gik. Nu skal vi have det rigtig hyggeligt, Helene!

HELENE.

Ja, lad os nytte Tiden, du!

JOHANNE.

Tænk dig, den gamle Fru Bording bad mig spise der paa Onsdag, og Hans har lovet at spille firhændigt med mig — men det tør jeg ikke. Tror du, jeg faar Lov at komme!

HELENE.

Hvorfor ikke! Det synes da en uskyldig Fornøjelse.

109

JOHANNE.

Saa skal han spille Valsen for mig. (Hun spiller de samme Takter som Hans.)

SCENEFORANDRING.

Dagligstuen fra første Akt hos Dalstrup.

FJERDE SCENE.

MARIE, PIGEN. Straks efter GERHARD.

MARIE.

der har ringet paa Pigen.

Saa nu gik den fremmede Herre, nu kan De bringe Kaffen.

PIGEN.

Ja, Frue!

Pigen gaar ud til venstre.

MARIE.

raaber efter hende.

Tag lidt Likør ind med. (Til Gerhard, der kommer fra sit værelse.) Naa, fik du ham paa Dør!

110

GERHARD.

At det Menneske just skulde plage mig nu.

MARIE.

Herregud, han vilde vel blot høre, om Artiklen var færdig.

GERHARD.

Jeg er lige glad, om den aldrig blev færdig.

Pigen bringer Kaffe og gaar ud igen.

MARIE.

Det gælder selve dit hellige Afrika — skam dig! Saa, her er Kaffe, nu skal vi drikke den hyggeligt

sammen. Her er Cognac, Chartreuse, hvad du behager. Det er ganske morsomt, engang at sidde alene uden Johanne, der er bleven slem til at spidse Øren. Naa fjorten Aar — hun er lige ved at forstaa det altsammen.

GERHARD.

Tror du! Ja forresten er det godt, at Johanne er borte, for jeg vil gjerne tale med dig.

111

MARIE.

Ja vær saa artig! Er det maaske dog Landvæsenet?

GERHARD.

Nej, Marie, det er det — for at sige det rentud med et Ord: jeg vil rejse.

MARIE.

Rejse dig en Tur?

GERHARD.

Rejse langt bort — meget langt herfra.

MARIE.

urolig.

Meget langt — hvad vil du sige dermed — da ikke til —

GERHARD.

Jo netop — til det hellige Afrika, som du siger.

MARIE.

Det er ikke dit Alvor!

112

GERHARD.

Mit ramme Alvor. Derovre er Arbejde for mig. Jeg har længe forberedt mig til denne Rejse, og jeg trænger til at forlade det Hjemlige og Vanlige.

MARIE.

Regner du mig og Johanne under det Hjemlige og Vanlige?

GERHARD.

Hvorfor vil du spørge saadan?

MARIE.

Er det da Meningen, du vil have os med?

GERHARD.

tøver lidt.

Nej, Marie, det vil jeg ikke, jeg vil rejse uden jer.

MARIE.

Og hvorlænge skal den Rejse vare?

113

GERHARD.

Meget længe, siger jeg.

MARIE.

Over Aar og Dag.

GERHARD.

Ganske sikkert mer end et Aar.

MARIE.

Og det siger du til mig ganske roligt en Eftermiddag, som vi sidder her ved Kaffen, at du vil forlade dit Hjem, din Familie, dine Venner —

GERHARD.

Venner?

MARIE.

Ja, jeg vil ikke disputere med dig derom — jeg er som forstenet. Men Gerhard, har du slet ikke tænkt paa den Sorg, du vilde berede mig ved denne pludselige Skilsmisse; har du helt glemt, at du er min Mand, min Elskede, og at jeg intet har i Verden undtagen dig?

114

GERHARD.

Jeg har ikke glemt, at jeg maatte bedrøve dig, men jeg maa herfra, hvis jeg ikke skal gaa til Grunde.

MARIE.

Gaa til Grunde! Hvorfor, hvordan?

GERHARD.

Jeg mener med det stærke Ord: blive saa ulykkelig, at end ikke I har nogen Glæde af min Nærværelse. Jeg er ude af mit Arbejde, og jeg kan ikke begynde forfra.

MARIE.

Vel, siden du føler saadan — jeg forstaar det ikke, man kan jo leve for sig selv — saa lad os tage andetsteds hen: vi kan jo bo i Udlandet.

GERHARD.

Jeg kan ikke leve som en Rejsende i et fremmed Land, udelagtig i alt hvad der sker, endnu mere udenfor end herhjemme. Derfor vil jeg flygte derhen, hvor der hverken gives Stat eller Samfund, men hvor man bruger sin Haand og sin Hjærne til Livets Ophold og Forsvar.

MARIE.

Men du vil flygte — som du siger — ogsaa fra mig, som kun vil dig vel. Du svarer mig ikke helt: hvorfor vil du gøre mig saa ulykkelig?

GERHARD.

Jeg efterlader dig Johanne.

MARIE.

Hvorfor ikke tage os med; herregud, det er dog noget, der sker. Vi er jo sunde og stærke.

GERHARD.

Hvor vil du hen! Tage Johanne i Fjortenaarsalderen ud af rolige Forhold og føre hende til farefulde Strabadser, til halsbrækkende Togter gennem et vildt Land! Nej, du kan ikke mene, at man uden den højeste Nød handler saaledes med sit Barn. Tænk de Rædsler, der kunde hænde!

116

MARIE.

Du har Ret. Saa sætter vi Johanne i en Pension, og jeg rejser med dig, jeg frygter ingen Strabads og ingen Fare sammen med dig, og du faar ogsaa mig til at længes efter det store vilde Land.

GERHARD.

Vil du forlade Johanne?

MARIE.

For et Aars Tid ja — det har da mange Forældre gjort. Johanne vil slet ikke have Skade af at komme i en udenlandsk Pension: hun faar saamange Nykker som eneste meget forkælede Barn.

GERHARD.

Her er ikke Tale om ét Aar, Marie.

MARIE.

Hvorlænge da? Dog vel ikke for Evigheden.

GERHARD.

Mange Aar i hvert Fald.

117

MARIE.

Nu begynder jeg at forstaa: du vil forlade Landet for bestandigt, og du vil sige os to Farvel for bestandigt — aldrig se Johanne og mig mere. Er det Mening, Gerhard?

GERHARD.

tier.

MARIE.

Naar du har Mod til at gøre det, maa du vel ogsaa have Mod til at sige det. Er dette dit Forsæt?

GERHARD.

Ja, mit faste Forsæt. Og hvis jeg ikke følte, at jeg maatte, saa rev jeg mig ikke løs fra jer.

MARIE.

Jeg forstaar dig ikke. Aa, jeg fatter din Lyst til at forlade Landet, hvis du føler dig uskikket til at gribe ind i Forholdene her, men endnu i Formiddags forsikrede du mig om din Kærlighed, og nu kaster du mig og Johanne bort som opbrugt Tidsfordriv, opgiver ikke 118alene mig — der er gammel og grim — men Johanne, som du elsker. Hvad er det, Gerhard, hvad er det? Du kan dog ikke behandle mig, et gammelt fornuftigt Menneske, som et ungt Barn, man kan besnakke med Ord og bedove med Fraser — her er noget andet end hvad du siger. Du, hvem jeg stoled paa som Hæderligheden og Mandigheden selv, bliver nu pludselig som en vild tyveaars Knægt, der vil gaa paa Eventyr. For Arbejdet og Videnskaben, de kunde vel forliges med os andetsteds: Verden er stor, og du har kun os. Men her er noget bagved — eller nogen bagved. Sig mig Sandheden, Gerhard, den fulde Sandhed — den skylder du mig og jeg vil kende den!

GERHARD.

Jeg vil ogsaa sige dig Sandheden, Marie, jeg véd, at du fortjener den, og Sandheden er da den — at jeg ikke rejser alene.

MARIE.

Ikke alene! Og med hvem da? Skynd dig, tal dog!

GERHARD.

Med — en Kvinde —

MARIE.

Saa var det sandt! Med, med hvem?

GERHARD.

Jeg rejser sammen med Helene.

MARIE.

Gud i Himlen!

Hun kaster sig ned i en Sofa.

GERHARD.

Vær rolig, Marie, gør det ikke altfor ulideligt for dig selv og mig. Jeg har længe villet sige dig det, og jeg har egentlig ikke været bange derfor; jeg vidste jo, at du ikke var som andre Kvinder, men uden Smaalighed og uden Fordomme, og saa god og forstandig og opofrende. Du sagde i Formiddags, at du vilde gøre alt for at jeg kunde blive lykkelig — og det har jeg stolet paa og det stoler jeg paa i dette Øjeblik.

MARIE.

Stift og langsomt.

Jeg talte sandt i Formiddags, men du løj — 120løj som du længe har gjort, naar du sagde, at jeg var den bedste af alle.

GERHARD.

Jeg løj ikke — jeg holder af dig og sætter dig højt.

MARIE.

Men du elsker mig ikke. Sig det dog!

GERHARD.

Jeg drages ikke til dig af hele mit Væsen.

MARIE.

Men saadan drages du til Helene — og hun til dig.

GERHARD.

Helene og jeg har fundet hinanden; det Hemmelige, som binder to Mennesker sammen, har grebet os: vi trænger til hinanden og vi hjælper hinanden.

MARIE.

Nu, ja nu i Øjeblikket, hvor du er ked af mig. Og naar du engang bliver ked af hende? Men det er vel ikke tænkeligt.

GERHARD.

Tænkeligt — jo. Dog hvad skal jeg svare. Hvis vor Følelse svækkes, saa enten maa vi gaa fra hinanden eller vi er da blevne saa gamle, at vi kan leve paa det Venskab, der afløser Kærligheden.

MARIE.

Men du kan ikke leve paa det Venskab, du føler for mig. Nu fordrer du den stærke Følelse?

GERHARD.

Jeg kan ikke leve paa en for dig og mig værdig Maade — tror du ellers, jeg vilde rejse fra Johanne, overgive mit Barn, som jeg elsker ligesaa højt som du —

MARIE.

Det er sandt, Johanne! Jeg har rent glemt. (Hun ringer hæftigt.) Det er dog for skammeligt, som I handler mod mig.

122

GERHARD.

Hvad bebrejder du os?

Pigen kommer ind fra venstre.

MARIE.

til Pigen.

Vil De straks gaa hen til Fru Bording og hente Johanne. Sig, at hun skal straks følge med, hører De!

PIGEN.

Ja Frue!

Pigen gaar ud til venstre.

GERHARD.

Jeg synes, det er bedre Johanne ikke nu er hjemme.

MARIE.

Og jeg *vil* ikke, at hun skal blive et Minut længer der, hvor hun nu er.

GERHARD.

Ligner dette dig, Marie! — Helene —

123

MARIE.

Jeg véd, hvad jeg skal tænke om Helene.

GERHARD.

Helene bliver den samme nu som hun var før.

MARIE.

Jeg skulde tro, hun bliver en anden for os begge. Hun skal vel giftes med dig nu — eller hvordan?

GERHARD.

Det Praktiske er mig ganske ligegyldigt. Naar jeg forlader dig, kan du straks blive skilt fra mig. Vor Formue deler vi.

MARIE.

Hvor godt du ordner alt for mig.

GERHARD.

Jeg vilde gærne, vi skulde tale sammen som to gode Venner, Marie! Jeg har tænkt paa dig som min bedste Ven til enhver Tid.

124

MARIE.

Ogsaa naar du og Helene var sammen.

GERHARD.

Ogsaa da - spørg hende selv!

MARIE.

Tak! Jeg vil hellere spørge dig, hvorlænge har dette Forhold varet mellem Helene og dig.

GERHARD.

tøvende.

I nogen Tid.

MARIE.

Flere Maaneder?

GERHARD.

Ja.

MARIE.

I har sandelig baaret jer honnet ad. Det bliver et smukt Minde for mig, naar jeg sidder alene og tænker paa, hvordan I holdt mig for Nar her i Huset. Sagde jeg ikke i Formiddags nok saa triumferende, at du ikke holdt af Helene paa den Maade! I Sandhed, jeg har været saa blind som efter Sigende kun Ægtemænd ellers er. Jeg bad hende komme Gang efter Gang; jeg var glad, da vi flyttede saa nær til hinanden; jeg indbød hende til os paa Landet i Sommer, skønt jeg var lidt bange for, at hun som Gæst skulde genere eller forstyrre dig — og saa naturligvis, naar jeg var i Byen, saa — ikke sandt?

GERHARD.

Jeg kender dig ikke, Marie.

MARIE.

Ikke efter femten Aars Ægteskab! — aa jo min Ven! du kender mig kun altfor godt; derfor er du ked af mig og forlanger Afveksling. Jeg besidder desuden ikke Helenes pikante Livstræthed — hun er dog ikke for træt til at gaa paa Opdagelsesrejser.

GERHARD.

Tys, det ringede, der kommer nogen.

MARIE.

Det er sikkert Emma.

126

GERHARD.

Aa, send hende bort!

MARIE.

Min Søster — paa ingen Maade. Jeg har ikke saa mange Venner.

Hun gaar imod Entréen.

GERHARD.

Ja, jeg vil ikke træffe hende nu — jeg gaar ind i mit Værelse.

Han gaar ind til højre.

FEMTE SCENE.

MARIE. EMMA kommer fra Entréen. Siden JOHANNE.

MARIE.

Det var yndigt, du kom.

EMMA.

Jeg skulde spillet med Hans Bording, men han er ikke kommen i rette Tid, og jeg vil ikke vente. Nu behøver jeg ikke at være hjemme, før Knud kommer.

MARIE.

Er han i Praksis?

EMMA.

Nej, han er hos Helene, hvor Spørgsmaalet Frederik debatteres. Nu faar vi se, om hun tager ham hjem igen.

MARIE.

Det gør hun næppe.

EMMA.

Du skal ikke sige det. Jeg kan ikke lide hende, jeg afskyr hendes fornemme Blaserthed og hendes Sætten sig udover alle Hensyn, men — hun plejede ham udmærket og beholdt ham hjemme, saalænge han var nogenledes mulig. Derved vandt hun sin Martyrkrone, og hun sætter den nok paa igen, selv om den klemmer.

MARIE.

Hun gør det ikke.

128

EMMA.

Du siger det saa bestemt. Véd du det da? (Marie bøjer bejaende Hovedet.) Hvorfra — har hun allerede været her?

MARIE.

Nej, jeg véd det fra Gerhard.

EMMA.

Fra Gerhard! Naa, han er vel hendes Fortrolige. Og hvad giver hun som Grund til at slippe: han er jo rolig nu.

MARIE.

Hun vil rejse.

EMMA.

Rejse! Hvad vil det sige? Du véd bestemt noget mere, Marie! — Lad mig se rigtig paa dig! Jovist saa, du har grædt, Marie!

MARIE.

Nej jeg har ikke.

EMMA.

Vist saa! Men naturligvis, hvis du ingen Fortrolighed har til mig, din Søster, saa trænger jeg mig ikke paa. Saa vil jeg blot gaa min Vej.

MARIE.

Jeg beder dig: gaa ikke! Jeg har Fortrolighed til dig, men jeg kan saa daarligt tale nu.

JOHANNE

styrter ind fra Entréen.

Men Moder dog, hvad skal jeg hjem efter! Hvorfor maatte jeg ikke sidde i Fred hos Helene? Godaften, Tante Emma! — Det er virkelig for galt, det er som jeg var et Pattebarn. Helene kunde heller ikke forstaa, hvad det var med denne Pige, som kommer og siger: jeg straks paa Minuten skal hjem! Hvorfor, hvortil? Ingen Forklaring, ingen Grund: Fruen sagde, Frøkenen skulde komme straks. Naa, saa gik jeg. Og her er jeg. Og hvad skal jeg saa, hvortil behøves min høje Nærværelse?

MARIE.

Jeg syntes, det var bedst, du kom hjem. Helene er dog ikke Selskab for dig.

130

JOHANNE.

Helene ikke Selskab for mig! Nu har jeg aldrig hørt saa galt!

MARIE.

Naa støj nu ikke! Jeg har Hovedpine og vil gjerne tale med Tante Emma, gaa derfor ind i dit Værelse.

JOHANNE.

Men Moder dog — skal jeg ingen Forklaring have, og maa jeg ikke være inde i Stuen, naar jeg dog hentes hjem?

MARIE.

Du skal gaa ind i dit Værelse, Barn, og lade mig være i Ro.

JOHANNE.

Det er storartet!

Hun gaar ind til venstre.

EMMA.

Ja, nu gaar jeg, Marie; naar jeg ingen Nytte er til for dig, vil jeg i det Mindste ikke plage dig.

131

MARIE.

Du plager mig ikke. Og gaa ikke, jeg trænger til dig, jeg har det ondt — og skulde ikke Sødskende holde sammen, saa var da alt forbi — og det er det dog.

EMMA.

blidt, idet hun tager hende ind til sig.

Hvad er der ivejen med dig, Marie, græd du blot ud og sig mig, hvad der piner dig. Stol paa mig, jeg skal hjælpe dig.

MARIE.

hulkende.

Gerhard — vil rejse!

EMMA.

Rejse fra dig — skilles fra dig?

MARIE.

Ja — ja! Det er min Død — jeg bliver aldrig Menneske mere.

EMMA.

Jeg tror, jeg forstaar det altsammen. Han vil skilles for en andens Skyld — og denne anden er den hovmodige —

MARIE.

Helene.

EMMA.

Helene, som du forsvarede.

MARIE.

Helene, som jeg hader og foragter.

EMMA.

Og du vil lade hende rejse bort med din Mand?

MARIE.

Kan jeg holde paa Gerhard, naar han er ked af mig og vil forlade mig?

EMMA.

Gerhard er forblindet, forhekset af dette skændige Fruentimmer! Jeg har altid mistroet hende, altid vidst, hvad der gemte sig bagved denne fine Mimosa. Nu folder hun Bladene ud. Men det skal du ikke taale. Eller bryder du dig ikke længer om Gerhard?

MARIE.

Aa, Emma, jeg elsker ham, jeg fortvivler over at skulle miste ham.

EMMA.

Saa tag dig sammen, og kæmp for, hvad du ikke vil miste.

MARIE.

Hvordan kæmpe! Jeg er jo slagen.

EMMA.

Du! som er hans lovlige Hustru, som staar med al Retten paa din Side.

MARIE.

Aa, Retten.

EMMA.

Ja sandelig om jeg lod mig behandle saaledes; om jeg lod min Mand løbe fra mig! Men bryder han sig hverken om, hvad der er Lov og Pligt eller om din Kærlighed, saa er der da en Ting endnu: Barnet, Johanne. Tro du mig, Marie, med Johanne ved Haanden driver du snart Helene bort.

MARIE.

Nu ringer det: det er bestemt hende.

EMMA.

Nu skal jeg se.

Hun gaar til Entrédøren og aabner den paa Klem.

MARIE.

Jeg vil ikke have hende ind — jeg vil ikke se hende nu.

EMMA.

Vist saa — nej det er slet ikke hende, det er Hans Bording.

MARIE.

Bed ham undskylde — sig, jeg er syg — jeg kan ikke mere.

135

EMMA.

Jeg skal nok faa ham bort.

Marie gaar hurtigt ud til venstre.

SJETTE SCENE.

EMMA. HANS BORDING kommer fra Entréen.

HANS.

Godaften — er det mig, der jager Fruen i Huset paa Døren?

EMMA.

Marie har Hovedpine og beder sig undskyldt.

HANS.

Hovedpine — hum — jeg lugter Svovl fra Ægteskabets Helvede. Er det ikke rigtigt?

EMMA.

Sig De mig hellere, hvad De vil heroppe!

136

HANS.

Jeg — jeg kommer jo blot for at søge Dem. Jeg havde glædet mig saadan til vor Time, og da jeg kommer til Dem, er Fruen gaaet ud — til sin Søster. Saa kunde jeg ikke dy mig. Jeg trængte saadan til at se Dem — og spille sammen med Dem.

EMMA.

Jeg har været vred paa Dem. Hvorfor kom De ikke i rette Tid?

HANS.

Jeg spiste jo hos Helene, og den Middagsmad ventede vi mindst en Time paa. Jeg løb fra Kaffen Og kom dog for Sent. (Han tager hendes Haand.) Er De længer vred, kære Emma?

EMMA.

Nu ikke mere.

HANS.

Et Tegn derpaa!

Han vil kysse hende.

137

EMMA.

Jeg tror De vil, Hans, her hos fremmede Folk. Og nu maa De gaa!

HANS.

Jager De mig væk?

EMMA.

Og Marie, som er syg!

HANS.

Desbedre kunde vi da passiare lidt sammen. Ja, det er sandt: hvor er den gestrenger Herr Kaptejn?

EMMA.

Han er hjemme, og De maa gaa.

HANS.

Men saa maa De gaa med — jeg maa have en Time Musik sammen med Dem iaften — mine Nerver sitrer.

138

EMMA.

Ogsaa jeg trænger til lidt Musik. Desuden har jeg noget at fortælle Dem. Det er sandt, hvad svarede saa Helene?

HANS.

Hun svarede da nok saa skikkeligt.

EMMA.

Vent lidt! Jeg vil se, hvem der komme. (Hun gaar mod Entredøren.) Det er Helene. Saa gaa straks — jeg vil sige Farvel til Marie — og vent mig nedenfor! Saa følges vi hjem.

HANS.

Tusind Tak.

139

SYVENDE SCENE.

DE FORRIGE. HELENE kommer fra Entréen. Siden GERHARD og MARIE

HELENE.

Godaften!

HANS.

Godaften igen og Farvel med det Samme. Farvel, Fru Vinge.

Han gaar ud af Entreen.

EMMA.

Er det dig, Helene?

HELENE.

Som du ser. Hvor er Marie?

EMMA.

Hun har Hovedpine. Skal jeg sige, du vil tale med hende?

HELENE.

Det kan jeg godt selv.

GERHARD kommer fra sit Værelse.

140

EMMA.

Jeg gaar dog ind til hende, og der har vi Gerhard, som vil holde dig med Selskab saa længe. Farvel, begge to.

Hun gaar ud til venstre.

HELENE.

Hun véd det altsammen.

GERHARD.

Hun saa ond ud, men jeg kan aldrig tænke, at Marie har fortalt —

HELENE.

Vist saa! Marie har aldrig sat stor Pris paa Emma — men nu klynger hun sig til hende som en naturlig Støtte i Modgangen. Dertil har man Sødskende.

GERHARD.

Og hvoraf sluttede du, at jeg har talt med Marie?

HELENE.

Om ikke af andet saa af det Ilbud, der 141sendtes efter Johanne, for at jeg ikke længer skulde besmitte hende med min Nærværelse.

GERHARD.

Desværre, du har nok Ret. Ja, hun tog det ikke saadan, som jeg tænkte.

HELENE.

Jeg vidste det. Hun var opbragt og fortvivlet.

GERHARD.

Mest forbitret mod dig — og grænseløs ulykkelig. Vil du virkelig tale med hende?

HELENE.

Absolut. Du ser, det er vanskeligere end du formodede. Fortryder du?

GERHARD.

Ikke et øjeblik — men vi kunde sparet dette.

HELENE.

Aldeles ikke: vi maa gennem Ilden — eller blive i Landet.

142

GERHARD.

Saa igennem! siger jeg nu som før. For tryder du?

HELENE.

Jeg véd ikke. Der er Nyt hos mig.

Marie kommer fra venstre.

GERHARD.

Hvad da? — Der er Marie.

HELENE.

Det var jo godt! — Godaften, Marie!

MARIE.

Jeg undrer mig over at se dig her, Helene.

HELENE.

Jeg vilde finde det mer end underligt, ganske unaturligt, om jeg ikke havde søgt dig, straks jeg forstod, at Gerhard havde sagt dig, hvordan det staar til med os.

143

MARIE.

Du synes altsaa, du har noget at sige mig.

HELENE.

Eller at høre af dig maaske.

MARIE.

Jeg antager, at min Mening er dig ganske ligegyldig.

HELENE.

Du tager fejl, Marie, din Mening er mig saare vigtig. Men du er vred nu og ulykkelig —

MARIE.

Jeg beder dig: forskaan mig for en Medlidenhed, der blot er en ny Krænkelser.

HELENE.

— saa krænket da og med Grund, for vi har jo fortiet for dig, hvad der var imellem os, og du er gaaet her og har troet os anderledes, end vi var. Men ser du, Marie, hvis det ikke var dig, Ulykken var kommen over, saa vilde du forstaa og tilgive det altsammen, for saa vilde du erindre, at sligt opstaar ubevidst og langsomt, synes først saa lidt, at selv den hensynsfuldeste Kvinde vilde undse sig ved at tale højt derom, og stiger dernæst umærkeligt og voldsomt til, hvad der er umuligt at røbe. Og véd du, hvad jeg *maa* sige, skønt det maaske vil forekomme dig lige saa oprørende som latterligt: Ulykken er, at det er saa højst ulovligt, om Gerhard havde to Hustruer — for vi er ham begge kære, og kun naar han tvinges til at vælge —

MARIE.

— saa vælger han dig, som er yngre, smukkere og aandfuldere. Naturligvis, hvad kunde det hindre ham, om jeg sad i hans Harem som forhenværende Favorit, naar blot han havde sin nye Sultaninde til Opvartning. Hvor det er Skade, at de afrikanske Sæder ikke er tilladte hertilands! —Jeg beder dig, Helene, spar alle dine smukke Ord og Ræsonnementer, for jeg véd, at du er saameget aandrigere end jeg. Jeg kunde svare dig, at hvis du var i mit Sted, vilde du føle og tænke ligesom jeg —

HELENE.

Maaske.

145

MARIE.

— og forsvare dig ligesom jeg, hvis jeg da *vil* forsvare mig.

GERHARD.

Hvad mener du med Forsvar?

MARIE.

Bliv ikke angst for Helenes smukke Ansigt — jeg tænker ikke paa at skæmme det for dig.

GERHARD.

Hvad nytter denne Tone?

MARIE.

Jeg har ingen Samtale ønsket med Helene, og jeg forstaar endnu ikke, hvorfor hun er kommen her. Er det for at hente Gerhard? Er du bange, han skal undslippe, er Nettet ikke surret fast nok om hans Hoved?

GERHARD.

Helene, det er bedst du gaar.

146

MARIE.

Det er første Gang, jeg hører dette *du*.

HELENE.

Jeg kom her, fordi jeg vilde se Marie, skønt jeg nok ventede denne Modtagelse, men jeg kom ogsaa af en anden Grund.

MARIE.

Den rette vel.

HELENE.

Jeg er kommen her, fordi jeg føler mig forpint, ængstelig, usikker. Du tror mig saa kold og klog, Marie, og jeg er blot som den, der for ikke at blive forlegen gor sig overmodig. Véd du, hvad der ventede mig hjemme, Gerhard: et Familieraad, hvor Frederiks Hjemkomst blev besluttet — dog, den var besluttet i Forvejen — nej, hvor den blev mig forkyndt. Og iaften drager min dødssyge Mand ind i mit Hus —

MARIE.

Just som du staar i Begreb med at drage ud deraf med din livslvstne Elsker.

147

GERHARD.

Du spotter over dette, Marie!

MARIE.

Jeg er ikke hjærtetreben, men det er heller ikke beregnet paa mig.

HELENE

fortsættende, uden at agte paa de sidste Repliker.

— og da saa Johanne blev hentet, og jeg forstod, at alt nu styrtede sammen her hos jer, saa grebes jeg af en stor Angst og maatte løbe herhen. Jeg tænkte, at maaske havde du Marie overtalt Gerhard til at afstaa fra sit Forsæt, til at opgive mig, og jeg fandt dette fornuftigt og naturligt, for jeg synes, vi er for gamle til at begynde Livet paany, jeg i alt Fald da. Vi er engang satte til noget og vi kan ikke længer

slippe bort derfra, saalidt som vi kan slippe bort fra os selv — og Frederik hører nu alligevel mig til, og jeg kan da ikke lade ham ligge alene derhjemme. Alt dette følte jeg paa éngang saa tydeligt og overbevisende, og derfor spørger jeg jer begge: skal vi lade dette fare, betragte det som et kort Afsind, en Ungdomsopblussen lige inden 148Vinteren kommer — lad os stryge det ud: jeg er villig til at være der, hvor jeg har — mit eget.

Pavse.

GERHARD.
bleg.

Er det derfor, du er kommet — for at kaste mig fra dig igen, Sfinks som du er, og i Formiddags —

HELENE.

I Formiddags førte du mig langt bort — bort fra mig selv, og jeg lod dig tage mig ind i Eventyret.

GERHARD.

Og nu mener du, at alt kan blive, som det var før — før idag?

HELENE.

Ikke éns — men uden denne unaturlige Livslyst.

GERHARD.

Og du selv, Helene, hvordan vil du føre dit Liv, nu da dine Nærmeste er vel underrettede 149om alting. Det har jo Marie sørget for, ikke sandt? (Marie sænker Blikket.) Du, som var den uangribelige, hvordan vil du mode deres Miner, Ord, Handlinger?

HELENE.

Jeg er og bliver den samme, hvad saa disse Mennesker tænker om mig.

GERHARD.

For det nytter vel ikke at tale til dig om mig? — Og alligevel, Helene, tænk engang paa, hvorledes mit Liv vil forme sig, nu da Marie véd, at jeg har dig kær! Hvorledes vil vort Ægteskab blive — hvorledes Hjemmet — nej nej, Helene, saadan kan du ikke handle med mig: hæve mig saa højt, for at lade mig styrte saa dybt —

MARIE.

med stigende Lidenskab.

— saa dybt, ned i Ægteskabet med mig! Lad os dog spare denne Komædie: mig bilder du ikke ind, Helene, at dette er andet end ny Løkkemad for den Fugl, der heller end gærne gaar i Nættet. Nu er Martyrtableauet færdigt med den syge Frederik i Baggrunden og dig i 150Forgrunden givende Afkald paa Gerhard og svævende mod Himlen — velsignende os begge. Aanej, lad os holde op! Løkkemidlet har gjort sin Virkning, og det er ganske unødigt, at Gerhard vedblivende forsikrer mig om sin Modbydelighed for Samlivet med mig. Jeg har nok — jeg slipper ham: han kan gaa hvorhen han vil, men jeg har ogsaa nok af dig og jeg vil ikke længer have dig i mit Hus. Naar jeg tænker paa, at du var Johannes beundrede Forbillede, saa skammer jeg mig over, hvor daarlig Moder jeg har været; naar jeg tænker paa, at du var min Veninde, som jeg forsvarede, saa væmmes jeg ved Livet; men naar jeg husker, at du min Mands Elskerinde har spist ved mit Bord, sovet i mit Hus, kysset mit Barn og mig selv — ja saa vil jeg nu være færdig med dig. Gaa din Vej, Tøjte som du er, og lad mig ikke se din Forvorpænhed mere.

GERHARD.

Marie, det er uværdigt!

MARIE
ler.

Hvilket? At hun er en Tøjte!

dirrende, men sagte.

Det er nok — og her er da intet tilbage for mig: det er Emma, der taler ud af hende. Emma og de andre.

MARIE.

Sig intet om min Søster: hun er en hæderlig Kvinde — hvad betyder den Mine! — Gaa, siger jeg, gaa!

GERHARD.

Her er mit Hus som dit, Marie — og nu maa du standse denne vilde Skrigen op.

MARIE.

Du vil da, jeg skal gaa — for en af os skal vige Pladsen.

GERHARD.

Jeg vil, at Helene skal gaa! — Gaa hjem, Helene, og gør dig rejsefærdig; om et Par Timer henter jeg dig — og saa bort herfra for bestandig!

152

HELENE.

Svigt mig nu ikke, Gerhard, for nu er jeg træt.

GERHARD.

Stol paa mig.

Han følger hende mod Døren.

MARIE.

gentager rædselsslagen.

Om et Par Timer! —

153

TREDJE AKT.

Samme Stue.

FØRSTE SCENE.

VINGE kommer hurtigt fra Entréen, gaar hen til Gerhards Dør og banker hæftigt paa. GERHARD kommer ud.

GERHARD.

Hvad er der paafærde! Naa, er det dig.

VINGE.

Er du gal, (Gerhard trækker paa Skuldrene) Splittergal?

GERHARD.

Hvad jeg nu end er, saa se at bære dig lidt fornuftigt ad! Dette keder mig, og desuden, jeg har daarligt Tid.

154

VINGE.

Hvordan vil du egentlig, jeg skal stille mig overfor denne nette Historie, at du, min Svoger, vil bortføre min Søster — til Afrika, at du vil løbe fra Kone og Barn, at hun vil forlade Hus og Hjem! Jeg synes, naar jeg betragter det patologisk som Sindssyge, saa er det den mildeste Forklaring.

GERHARD.

Hvad mig angaar, saa lad os først blive enige om: med mig har da ingenting at skaffe. Hvad jeg *vil*, det vedkommer ikke dig. Jeg vilde tale høfligere, hvis du ikke skreg saadan op. Nu har jeg ikke Tid og Lyst til at sige mere end: lad mig i Ro, bland dig ikke i mit!

VINGE.

Nu har jeg Gud hjælpe mig aldrig hørt saa galt. Er du aldeles spil — naa, jaja, jeg har jo før set saadanne Folk. Og min Søster, kommer hun mig heller ikke ved?

GERHARD.

Nej, ikke efter min Mening; du har ikke 155i adskillige Aar, om nogensinde, været hendes Ven — allermindst saaledes som en Broder antages at være det.

VINGE.

Se se, det tillader du dig at dømme om.

GERHARD.

Du spørger mig jo.

VINGE.

Jeg forlanger aldeles ikke din Mening om min Opførsel og behøver ikke din Billigelse for at tale som Helenes nærmeste Slægtning.

GERHARD.

Hvad vil du mig da — men kort, om jeg maa bede, for min Tid er knap.

VINGE.

Er du bindeg— naa, jaja, men ved Himlen, om du ikke taler til mig, som jeg var Synderen og du Dommeren.

156

GERHARD.

Jeg tror heller ikke, det omvendte er Tilfældet: du er ikke Dommer over mine Handlinger, heller ikke over Helenes, og jeg har ikke Tid til tomme Ord. Vil du mig noget?

VINGE.

Jeg er styrtet herhen, fordi Marie har sendt os nogle forvirrede Linjer, hvis Indhold var: Gerhard og Helene rejser bort sammen inat. Forholder dette sig rigtigt?

GERHARD.

Jeg rejser inat, og jeg haaber, din Søster rejser med.

VINGE.

Og det siger du ganske roligt, saadan himmelraabende Galsk— naa, jaja. Hør nu, Gerhard, jeg er kommen her iaften for at forebygge en Ulykke, om jeg kunde tale dig til Fornuft.

GERHARD.

Hvilken Ulykke?

157

VINGE.

Den, at du ødelægger dig selv og din Familie, og at du kompromitterer og ruinerer min Søster. Er det ikke Ulykke nok!

GERHARD.

Hold min Familie udenfor — kun jeg svarer for den, og jeg taaler ikke et Ord af nogen derom; men siden du er Helenes Broder, og mest for at du ikke skal plage hende, saa sig mig: fra hvilken Lykke tager jeg Helene bort?

VINGE.

Lykke! Fra sit Hjem, sin Familie, sin —

GERHARD.

— sin Mand — hvorfor nævner du ikke ham? Hvorfor nævner du ikke den Mand, som I lod hende gifte sig med? Du var jo Frederik Bordings Kamerat, du kendte hans Karakter, hans Livsvaner, hans Helbredstilstand ogsaa for den Sags Skyld — men jeg bebrejder dig intet; kun ser jeg ingen stærk Omsorg for din Søsters Lykke i din Passivitet dengang. Senere da han blev sindssyg, og du lod hende martres paa 158Sjæl og Legeme af ham, medens Familiens Egenkærlighed sled al Ligevægt ud af hendes Sind — hvor var da dit Venskab? Og nu, da du ligesaa ubarmhjærtigt fører den gale Mand ind igen til hendes Hjem, hvor er nu dit Broderskab, som du paaberaaber dig? Tal sagte om dine Følelser — eller har du intet andet at nævne, saa lad mig hellere i Ro!

VINGE.

Du taler som en Sværmer om praktiske Ting — men tor jeg blot spørge: er det dig, der bringer hende Lykke?

GERHARD.

Først river jeg hende bort fra Ulykken, fra et glædeløst Liv, og dernæst byder jeg hende en — et Venskab, som hun besvarer. Vi to har det tilfælles, hvorpaa man kan bygge gode Aar.

VINGE.

Og du mener, at du, en gift Mand, har Lov til at bortføre hende, en gift Kone — mir nichts, dir nichts, ganske som du tager en Tur i Skoven.

159

GERHARD.

Hvorfor skulde jeg ikke have Lov?

VINGE.

Fordi der gives visse Regler og Love, som man ikke kan sætte sig ud over. Fordi du ikke lever mellem vilde Mennesker, men i et ordnet Samfund, hvis Moral du skal rette dig efter, siden du nyder dets Goder. Gør dig saa stærk og uafhængig som du vil — jeg er hverken reaktionær eller bigot — der er dog noget, du maa lade staa fast som den urokkelige Autoritet. Alt kan ikke være flydende, det blev jo almindelig Opløsning. Og Helene er en Kvinde, og hvormeget du end har smittet hende med dine Ideer, saa er hun et moralsk Menneske — det viser allerbedst hendes Forhold til Frederik, netop hendes Pligtopfyldelse overfor ham.

GERHARD.

For at du kan forstaa mig: jeg anerkender ingen anden Lov over mig end den, jeg selv skriver mig — i mig selv er Moralen, Loven, Pligten. Med Samfundet har jeg intet at skaffe, mindst af alt med den Spændetrøjemoral, der 160skal passe for alle. Saadan som jeg, tænker ogsaa Helene: vi to fandt hinanden i Uafhængighed af al Unatur, som gammelt Barbari har nedarvet til nyt.

Om du vil forstaa mig, véd jeg ikke. Jeg har nu givet dig et Svar. Forsøg ikke at tale din Fornuft til mig, for du raaber til mig fra den anden Side Havet, og jeg kan ikke høre dine Ord. (Stærkt) Lad mig gaa min Gang og prøv ikke at tage Helene fra mig! Jeg er et desperat Menneske nu, Vinge, og man spærrer mig ikke Vejen.

VINGE.

skriger.

Ja, desperat er du, og jeg er selv gal, som taler med dig.

ANDEN SCENE.

DE FORRIGE. MARIE kommer fra Entréen. Senere JOHANNE.

MARIE.

Er det nye Klager og Trusler?

VINGE.

Marie, jeg kommer her for at tale venskabeligt og fornuftigt til din Mand, efterat vi havde modtaget dit Brev —

MARIE.

Jeg takker dig — Emma var nu lidt inde hos mig.

VINGE.

— og jeg træffer et vildt Menneske, der kun vil høre sine egne Ord og næppe nok er høflig, endsige venlig. Jeg opgiver Ævret her.

GERHARD.

Vil det sige, du nu gaar til Helene?

VINGE.

Derfor skylder jeg ikke dig Regnskab.

GERHARD.

Gør som du vil — jeg opholder dig ikke.

VINGE.

Jeg skal ikke besvære dig. Farvel, Marie, min stakkels, ulykkelige Marie — vi skal ikke svigte dig.

162

MARIE.

Jeg véd det. Tak for alt! Emma venter dig herude.

(Hun følger ham til Entréen, vender om og gaar gennem Stuen.)

GERHARD.

Jeg beder dig — bliv! Jeg maa tale med dig.

MARIE.

Jeg vil ind til Johanne.

GERHARD.

Er hun ikke i Seng endnu? Naa, Klokken er kun ni.

Jeg skal ikke tage meget af din Tid. Jeg har ordnet alt praktisk; du vil finde alle nødvendige Papirer paa mit Skrivebord. Mangler du noget, kan der skrives til Bruxelles.

Jeg — jeg rejser nu snart— og jeg vil sige dig Farvel.

MARIE.

Endnu iaften! Er det dit Alvor, Gerhard!

163

GERHARD.

Hvad andet?

MARIE.

Du — og hun vil rejse bort sammen i Nat?

GERHARD.

Ja, bort herfra Byen, og saa imorgen videre.

MARIE.

Og jeg skal ikke mere se dig!

GERHARD.

Hvem véd, Marie, vi ses maaske om nogle Aar — der er det stærke Bindeled imellem os — og hvis du da tænker anderledes end nu, vil vi altid mødes gennem Johanne.

MARIE.

Men nu iaften *vil* du rejse?

GERHARD.

Som jeg siger dig — ja.

164

MARIE.

Bliv nogle Dage — blot én Dag endnu!

GERHARD.

Hvorfor? Hvorfor opfordrer du mig dertil?

MARIE.

Jeg trænger saadan til at se dig — jeg kan ikke endnu tænke Tanken at miste dig — det er kommet saa pludseligt over mig — endnu i Formiddags anede jeg intet og troede, at alt laa fredeligt for mig, og nu er mit Liv sønderrevet. Og du, Gerhard, den eneste, jeg har elsket, og som jeg elsker, du vil forlade mig. Gerhard, Gerhard, hvor kan du nænne det?

GERHARD.

Marie dog, hvorfor nu dette!

MARIE.

Jeg har været hidsig og urimelig, men sæt dig i mit Sted: man taler om, at man ikke er skinsyg — det er let nok at være modig, naar ingen Fare er tilstede; dog naar den kommer, mister man al Værdighed og bryder sig end ikke derom.

GERHARD.

Jeg stolede paa, at du ikke var skinsyg, Marie, jeg sagde det ofte til Helene, at du vilde forstaa og hjælpe os. Jeg var saa sikker paa, at du kun vilde det Bedste for mig, selv om du skulde købe det dyrt, med din egen Sorg.

MARIE.

Ja, Gerhard, det var smukt og kærligt tænkt, og jeg burde takke dig derfor; men husk nu paa, hvor forfærdelig tungt denne Skilsmisse rammer mig. Jeg var ganske ung, da jeg blev din; jeg havde holdt af dig, fra vi var Børn, og min Kærlighed fulgte mig fra Barndom til Ungdom, fra vort Bryllup til nu, hvor jeg snart er gammel. Undrer du dig over, at jeg da beder dig om Trøst, om Hjælp til at bære dette! Lad ikke denne Afsked være for bestandig — og opsæt Rejsen lidt — lad mig vænne mig til det tunge Tab!

GERHARD.

Du forstaar godt, Marie, hvor uigennemførligt 166det er, som du forlanger. For hvorledes skulde vi kunne leve sammen, efter hvad der nu er passeret?

MARIE.

Aa, det kan vi godt! Du skal ingen Bebrejdelse høre af min Mund; du skal slet ikke føle min Nærværelse, jeg skal gøre mig saa lille og saa ubemærkelig — blot du ikke rejser nu!

GERHARD.

Og Helene, som venter mig!

MARIE.

hæftig.

Helene, hende — (Atter rolig) jeg burde ikke faret op saadan før, men min Fortvivlelse var stærkere end jeg. Det var, ligesom jeg saa hende drage dig fra mig. Men, Gerhard, hvorfor vil du dog nu knytte dit Liv saa uløseligt til hende — er du saa vis paa, at du altid vil se hende som nu —

GERHARD.

Hvad nytter det at tale derom, Marie, hun er det Menneske, med hvem jeg hører aandeligt sammen — jeg maa jo sige det.

167

MARIE.

Har du slet ingen Medlidenhed — husk, hvordan vi har haft det, utrolig lykkeligt, husk de første Aar — du elskede mig — og Johannes Fødsel — og alt hvad du lovede — og vore lyse Dage og gode Timer —

GERHARD.

blødt.

Jeg husker det alt, Marie.

MARIE.

Og holder du ikke det mindste af mig mere?

GERHARD.

Mit Hjærte bløder, naar jeg ser dig saa ulykkelig.

MARIE.

Og tænk paa Johanne — tænk, hvor sød og smuk og kærlig hun er, og hvordan hun elsker og beundrer dig! Hende skal du ikke mere se! Tror du ikke, du vil savne hende tidlig og silde, tror du ikke, at du trods alt vil længes efter hende?

168

GERHARD.

Jeg véd det, Marie, at jeg vil savne og længes — men jeg tør ikke tænke derpaa for ikke at miste min Kraft — jeg tør end ikke se hende iaften —

MARIE.

Og tænk paa, hvordan hun vil længes og spørge mig de tusinde Gange, naar jeg skal sidde alene med hende, og hvor ufatteligt det vil være for hende, at du ikke mere kommer til hende, aldrig mere tager hende om Hovedet, ikke —

GERHARD.

Ti dog, Marie, du marttrer mig — tror du, at jeg med let Hjærte forlader hende og dig, mit Hjem!

MARIE.

Saa bliv, bliv hos Johanne og mig, skænk os en Maaned, en Uge blot, gør ikke Bruddet ulægeligt.

GERHARD.

Det er umuligt, Marie! Jeg har nu en Pligt, som jeg hverken vil eller kan unddrage 169 mig. Jeg takker dig for de gode Ord, du har talt — jeg vil gærne skilles i Venskab — men skilles maa vi. Hende kan jeg ikke svingte, ikke heller mig selv. Jeg maa prøve Lykken nu.

MARIE.

Og det har du Ret til!

GERHARD.

Ja, jeg har Ret, jeg gør dig ikke Fortræd af ond Vilje, men jeg nødes dertil. Jeg har givet dig snart tyve Aar af mit Liv, hele min Ungdom og mer end den. De ikke mange Solskinstimer, inden Natten kommer —

MARIE.

— dem vil du give Helene.

GERHARD.

Dem vil jeg bruge som den anden, jeg er bleven i Løbet af tyve Aar.

MARIE.

Gerhard, jeg er et fortvivlet Menneske, jegbeder dig, jeg ydmyger mig for dig: hav Medlidenhed, 170 gaa ikke bort fra mig — jeg kan ikke bære det!

GERHARD.

Jeg vilde være borte fra dig, selv om jeg blev — lad mig nu gaa! Det maa ske.

MARIE

pludselig kold.

Vel! — saa vil jeg kalde paa Johanne.

GERHARD.

Hvad vil du?

MARIE.

Kalde paa Johanne, siger jeg. (Hun vil gaa ud.)

GERKARD.

gaar i Vejen for hende.

Hvad skal det sige! Hvad tænker du paa?

MARIE.

Du vil vel sige hende Farvel, inden du rejser, og ikke forlade hende uden et forklarende Ord.

171

GERHARD.

Jeg vil det ikke, siger jeg, jeg vilde ingen Glæde eller Nytte gøre hende ved en Afskedtagen, hvis Betydning hun ikke forstaar — men kun forvirre hende. (Udbrydende.) Gør mig det nu ikke tungere, Marie, lad mig gaa fra hende uden at se hende; tag ikke fra mig den Kraft, jeg har nødig.

MARIE.

Nødig! Du synes at have Kraft nok til at støde Johanne og mig fra dig, ud i Ulykke og Forladthed! Jeg vil ikke kalde paa Johanne for din Skyld, men for min. Jeg vil, hun skal vide, hvem der bærer Skylden for, at hun skal opdrages som et faderløst Barn, som den hvis Forældre er løbne fra hinanden.

GERHARD.

Hvad vil du?

MARIE.

Nu iaften faar du sige hende alt. Jeg fordrer, at du forklarer hende, hvad du har for.

172

GERHARD.

Til Johanne, til det Barn! Forklare hende, hvad hun ikke skal forstaa; oprive hende; volde hende Fortræd til ingen Gavn; stille hende overfor en Gaade, der maa blive hende den uhyggeligste Pinsel, fordi hun ikke kan klare sin egen Smerte! Tænk dig, Marie., hvad du forlanger af mig og hvilke Rædsler du vil ophobe over Barnet.

MARIE.

Jeg tænker, at de Handlinger, Johannes Fader kan begaa, maa hun kunne taale at erfare. Livet vil dog snart give hende Besked — hun er jo næsten voksen — og din Bortrejse med Helene kan ikke skjules for hende. Skal saa jeg forklare hende det Skete? Nej, det tilkommer dig.

GERHARD.

Hør dog, Marie., vent dog! Du véd jo godt, det ikke kommer saadan. Vil du skaane Barnet, kan du. Jeg havde regnet paa dig til at gøre denne Ulykke mindre tung for hende — ja og for mig.

173

MARIE.

Ja, jeg skal vel sidde hjemme og vogte over dit Navn og din Ære i dit Barns Tanker, holde hendes Kærlighed til dig vedlige, medens du fjøtter om med din Elskerinde — nej, denne himmelske Rolle passer ikke for mig. Jeg forlanger ikke at blive Helgen i levende Live, jeg er et almindeligt Menneske. Jeg vil det ikke; jeg vil ikke være din Forsvarer og Undskylder — heller ikke din Anklager. Jeg vil stille dig selv overfor hende — tal og forsvar dig, som du vil; angrib mig, om du tør; fortæl hende om Helene — men staa hende til Ansvar! Nu henter jeg hende.

GERHARD.

Du træffer mig ikke, naar du kommer igen; jeg forlader Huset i dette Øjeblik.

MARIE.

vender om og siger ganske langsomt.

Du vil flygte — du er ikke modig. Men det hjælper dig ikke. Du forstaar mig vist ikke: jeg er ikke til Sinds at opgive dig godvilligt. Jeg følger efter dig med Johanne — til Helene — selv i Nat — og hvorhen du 174gaar. Jeg rejser efter dig — efter jer med Barnet, indtil jeg faar min Vilje: dig og Barnet Ansigt til Ansigt i min Nærværelse. Du kender mig, Gerhard, du véd, jeg er haard, naar jeg vil en Ting. Og vi har meget at tale om endnu. Jeg underkaster mig ikke frivilligt: jeg vil se, hvem der er stærkest, hun din Elskerinde — eller jeg din lovlige Hustru og dit Barns Moder. Jeg rejser efter dig med Johanne, hører du!

GERHARD.

hæver Stemmen.

Det er skændigt, hvad du gør.

MARIE.

ligeledes højt.

Det vover du at sige! Hvem handler skændigt mod Johanne — du eller jeg!

JOHANNE styrter ind fra venstre.

JOHANNE.

Min Gud, hvad er her paafærde! Hvorfor taler I saa højt? Skændes I? Hvad er det, Moder, du har grædt?

175

GERHARD.

Det er ingenting.

JOHANNE.

Jo vist saa, er der noget sket, noget slemt! Jeg er bleven saa ængstelig, her er saa uhyggeligt i Huset iaften. Og I ser saa underlige ud, begge to. Sig mig det, søde Fader, er du vred paa Moder — vær ikke vred, hun er jo altid sød og god.

GERHARD.

Jeg er ikke vred, men vi har noget alvorligt at tale om. Gaa i Seng, Johanne!

JOHANNE.

Jeg er jo ikke noget Barn, vel Moder, vi to taler saa fornuftigt sammen om alting. Lad mig høre, hvad det er!

GERHARD.

Du forstaar det ikke.

JOHANNE.

Jo, jeg gør. Ikke sandt, Moder? — Hvorfor 176 svarer du ikke? Jeg er bange, I har skændtes, og I maa ikke. (Med Taarer.) Jeg bliver saa ulykkelig.

GERHARD.

Naa, naa, Johanne, vær nu ikke nervøs — gaa i Seng!

JOHANNE.

Først naar du er gaaet hen og blevet gode Venner med Moder.

GERHARD.

Vi er gode Venner.

JOHANNE.

Er I, Moder?

MARIE.

Vi er uenige.

JOHANNE.

Der hører du — men nu vil I være søde mod hinanden igen, ikke sandt? Nu maa Uenigheden holde op.

177

MARIE.

Det beroer paa din Fader. Men det er meget alvorligt, Johanne, og du skal ikke gaa i Seng. Sæt dig ned, saa vil din Fader tale med dig og forklare dig Grunden til vor Uenighed. Ser du, mit søde Barn —

GERHARD.

Marie, du vil ikke!

MARIE.

Du véd jo, jeg vil.

GERHARD.

Tale til Barnet!

MARIE.

Saasandt jeg lever, vil jeg det.

JOHANNE.

Hvad er det! I ser saa vilde og vrede ud! Se ikke saadan paa hinanden! Hold dog op!

178

GERHARD.

sagte til Marie.

Er det din urokkelige Vilje at forstyrre dette Barns Sjælefred, at forgifte hende den Luft, hvori hun aander?

MARIE.

sagte og haardt.

Her og i Fremtiden: Johanne skal dømme imellem os, og du skal være tilstede. Jeg slipper dig ikke, slipper dig aldrig!

JOHANNE.

Jeg kan ikke mere.

Hun kaster sig grædende i en Stol.

GERHARD.

Nej, det skal ikke ske. (Skrigende.) Jeg kan ikke, jeg tør ikke!

MARIE.

Er det dit Alvor?

179

GERHARD.

ser stift paa hende.

Jeg bøjer mig.

MARIE.

hurtigt til Johanne.

Gaa nu roligt i Seng, Johanne! Men kys først din Fader og tak ham — tak ham, fordi han er god imod dig og mig.

JOHANNE.

Er det sandt, at I er blevne gode Venner! Det var paa Tide. Forældre maa virkelig ikke være uenige — tør jeg bare spørge, hvem jeg skal holde med? Godnat, Fader, er du rolig nu?

GERHARD.

Ganske rolig, ganske stille.

JOHANNE.

Godnat da! (Hun kysser ham.) og tak — skønt jeg ikke véd, hvad jeg takker for. Godnat, søde Moder, nu er du nok glad igen. Er det nu godt?

180

MARIE.

Saa godt som det kan blive. Godnat! (Johanne gaar ud.) Du rejser ikke, du bliver hos mig.

GERHARD.

Jeg gør, hvad du tvinger mig til.

MARIE.

Du skal ikke fortryde det, Gerhard.; du skal se, hver Dag i mit Liv skal blive en Tak til dig, en Velsignelse over dig for iaften.

GERHARD.

Jeg beder dig, ikke nu mere tal ikke til mig, jeg taaler ikke flere Ord — gaa ind til Johanne og lad mig være ene lidt.

Hun gaar mod venstre, medens han gaar mod sit Værelse. 181

SCENEFORANDRING.

Dagligstuen hos Helene.

TREDJE SCENE.

HELENE. PIGEN pakker en Kuffert, der staar i Sovekammeret, hvortil Døren er aaben. Siden VINGE og EMMA.

PIGEN.

fra Sovekammeret.

Skal jeg tage Fruens røde Silkekjole?

HELENE.

Ja, tag Silkekjolerne — lad de uldne hænge; alt det gode Tøj skal med, alt det gamle bliver hængende.

PIGEN.

Fruen vil nok være fin paa Rejsen.

HELENE.

Alan skal da vise de Fremmede sin bedste Stads.

182

PIGEN.

Bliver Fruen længe borte?

HELENE.

Kan ikke sige det, Sofie, det kommer an paa Solen.

PIGEN.

Paa Solen, Frue!

HELENE.

Eller Himlen — det ringer, gaa og luk op.

PIGEN gaar ud i Entréen og kommer tilbage med VINGE.

VINGE.

Godaften, Helene!

HELENE.

Godaften! (Til Pigen.) Pak nu alting ordentlig ned og luk Kufferten.

Pigen gaar ind i Sovekammeret.

VINGE.

Du pakker?

183

HELENE.

Som du ser.

VINGE.

Du rejser?

HELENE.

Som du véd.

VINGE.

Ja, jeg véd det Hele.

HELENE.

Ellers var du ikke kommet.

VINGE.

Og du mener, at jeg vil finde mig deri.

HELENE.

I hvad?

VINGE.

Aa, lad os nu bare være fri for Fiksfakserier. Jeg véd Besked, og du tvivler ikke om, at jeg vil forhindre, at min Søster skal bære sig ad som et — som en —

HELENE.

— som et offentligt Fruentimmer — brug heller straks det groveste Udtryk, for saa er vi færdige med Skældsordene. Hør engang, Knud, spar dig nu denne ganske unødige Blæsen dig op! Jeg kan naturligvis ikke forhindre dig i at behandle mig paa en raa og uforskammet Maade, men jeg kan forsikre dig, at ingen Lyd kan være mig mere ligegyldig end de stærke Ord, du vil anvende imod mig.

VINGE.

Jeg er din Broder.

HELENE.

Ved højtidelige Lejligheder, baade ved Bryllupper og Begravelser.

VINGE.

Og ved — Skandaler.

185

HELENE.

Er det din Reputation, jeg skal tage Hensyn til?

VINGE.

Familiens Ære, ja.

HELENE.

Aa, store Ord! Ser du, hvis du kunde sige til mig, at du var bedrøvet, fordi jeg vil rejse, at du vilde længes efter mig, eller at du tænkte paa, hvor ondt det vilde blive for mig — hvis du overhovedet kunde sige saadanne Ord, der falder mellem Folk, der holder af hinanden — saa var der nogen Fornuft i, at en Samtale førtes iaften mellem os to. Men naar du kommer her, paaberaabende dig det lille forbigaaende Ubehag, som en Skandale kan foraarsage dig — saa er du paa den anden Side Floden, og jeg hører ikke, hvad du raaber.

VINGE.

Hør nu, Helene, tænk dig lidt om! Du er snart tredive Aar gammel, altsaa ikke længer helt ung og kan ikke have stærke Passioner, i hvert Fald maa de snart være forbi. Du er 186overordentlig anset, næsten uangribelig, ogsaa paa Grund af din Opførsel overfor Frederik; selv de meget frie Anskuelse, du hylder, har ikke videre vakt Folks Vrede, fordi dit Liv sagde saa ganske det modsatte af dine Meninger; du er ogsaa beundret for din Forstand, din Elskværdighed o. s. v. — ja, jeg skal jo ikke sige dig Komplimenter. Nu vil du sætte alt dette paa Spil, kaste Ære og Anseelse hen og mer end det: ødelægge andre Menneskers Liv og Lykke. Lad være, at du tør handle med dig selv som du vil — men Marie. gør du bundløs ulykkelig, Johanne berøver du sin Fader, din Svigermoder vil helt synke sammen, og jeg vil slet ikke tale om Emma og mig — efter den Maade, hvorpaa du stiller dig. Og hvorfor handler du saaledes? For en Grilles Skyld, et flygtigt Indfalds Skyld — Herregud, hvis I — (standser).

HELENE.

Du vil sige: hvis I har det saa hedt, hvorfor kan I saa ikke forholde jer stille og lade være med Skandalen. Ikke sandt?

VINGE.

Jeg vil sige dig uden alt Skaberi: Ja jeg 187mener, slemt kan det være, hvad I tager jer til; men at I gør det aabenbart, det er mere end Dumhed — det er Sindssyge. I burde spærres inde begge to.

HELENE.

Sammen med Frederik — nej, det er sandt, han skal ud.

VINGE.

Helene — den Tone du taler i —

HELENE.

— den viser dig, at jeg ikke vil diskutere mine Handlinger med dig — aa ja saamænd. Forresten kan jeg svare dig anderledes, hvis du endelig vil, skønt du vist kun pligtmæssig aflægger mig denne Visit iaften. (Han vil afbryde.) Ja, ser du, jeg er ikke i Humør til at tro paa disse almindelige Fraser, under hvilke vi lever. Jeg mener da for det første, at du og Emma vil leve lige lykkeligt, enten jeg bor her eller ikke — Emma endda lidt lykkeligere, for hun har aldrig kunnet udstaa mig. (Han vil atter afbryde.) Jeg afbrød ikke dig. Skandalen vil særlig være en sød Duft i hendes Næse: hun vil 188mishandle mig paa det kærligste, mens hun beklager mig. Svigermoder vil ogsaa vide at trøste sig, skønt hun vistnok gærne spiste til Middag hos mig, men maaske kan I skaffe Hans en Kone til hende. Hvad saa endelig Marie. angaar — saa kan jeg af mange Grunde ikke komme ud af at bedrage hende, saaledes som du tilraader, men jeg tror ikke, du kan forstaa de Grunde, og derfor vil jeg skaane dig for dem.

VINGE.

Vi to har ikke mere at sige hinanden.

HELENE.

Vi har vist aldrig sagt hinanden noget, Knud. Du kan ikke forstaa mig: jeg gider ikke mere sige det, som hører sig til; jeg er saa ganske færdig.

VINGE.

ser paa sit Ur.

Jeg hører det ringe. Det er sikkert Emma; jeg har bedt hende komme herop.

HELENE.

Emma!

189

VINGE.

Jeg vilde du skulde tale med hende, en Dame — jeg anser det for haabløst, men det er vor Pligt.

Emma kommer ind fra Entréen.

HELENE.

Ja, der er hun.

VINGE.

Nu gaar jeg til Jernbanen for at modtage Frederik.

HELENE.

Saa træffer du mig næppe, naar du kommer tilbage.

VINGE.

Jaja! — Emma, jeg har talt med Helene; hun er døv for, hvad jeg kan sige. Se nu om du kan være heldigere!

Han gaar ud i Entréen.

HELENE.

Naa, Emma, hvad vil du saa mig?

190

EMMA.

Hvad der end har været imellem os, Helene, saa lad os glemme det iaften.

HELENE.

Er der noget imellem os?

EMMA.

Jeg vil kun huske, at jeg er din Broders Hustru, at jeg skylder dig Hensyn og Venskab, at min Pligt byder mig forsøge alt, om jeg kunde standse dig paa din fordærvelige Vej.

HELENE.

Jeg forstaa saa udmærket, at du ønsker at sige saadanne Ord til mig; men naar jeg forsikrer dig, at intet Ord af dig vil standse mig i noget Forehavende, ringe eller stort, saa kan vi maaske bryde af her.

EMMA.

Tænk paa, at du iaften bryder Broen af for hele dit Liv.

191

HELENE.

Jeg er allerede paa den anden Side og overlader dig Pladsen her.

EMMA.

Dit gode Navn og Rygte —

HELENE.

— bliver i dine Hænder.

EMMA.

Din Familie, dine Venner, Maries. Skæbne — kan intet bevæge dig?

HELENE.

Jeg har hørt det alt af Knud, og han var egentlig mere veltalende. Skal vi ikke standse! Ønsker du et skriftligt Bevis for, at du har været her iaften, skal du faa det. Saa har du gjort din Pligt og kan gaa.

EMMA.

Viser du mig Døren?

192

HELENE.

Jeg har travlt.

EMMA.

Helene, gør dig ikke haard og kold!

HELENE.

Nej, nu skal du holde op! Gaa hjem og glæd dig, at du er bleven af med mig saa grundigt, som du aldrig havde haabet i Drømme. Alen tro ikke, at du kan narre mig — jeg ser lige igennem dig og ind i dit hadefulde Hjærte. Jeg har ingen Agtelse for dig, og det er dig og dine Lige, der jager mig herfra med eders Selvgodhed og Hykleri. Jeg er for god til at tale Alvor med dig. Gaa nu din Vej!

EMMA.

Du er dig selv lig — og du fortjener din Skæbne. Tag dig iagt — dit Hovmod staar for Fald. Hun gaar ud af Entrédøren.

193

FJERDE SCENE.

HELENE. PIGEN, siden GERHARD.

HELENE.

aabner Deren til Sovekammeret.

Er Tøjet pakket?

PIGEN.

Altsammen, Frue! Plaiden ligger spændt her.

HELENE.

Har De min Frakke og Hat?

PIGEN.

De hænger i Entréen.

HELENE.

Tag dem og læg dem her paa en Stol.

PIGEN.

bringer Tøjet.

Er der mere, Frue?

194

HELENE.

Nej, De kan gaa ind paa Deres Værelse — men luk først op, det ringer — og naar Drosken kommer, hjælper De Kusken med at faa Sagerne ned.

GERHARD. kommer fra Entréen, hvis Dør Pigen aabner for ham.

HELENE.

løber ham imøde.

Er du der, min egen Ven, aa det var godt! (Hun læner sig til ham) Jeg er lykkelig over, at du er kommen. Jeg har længtes saadan efter dig. Det har været en forfærdelig Aften, saa lang som et Aar, og disse Mennesker piner mig. Du har Ret: man skal rive sig løs fra det altsammen, som ikke er et ærligt Hensyn værd. Du havde Ret, min kække Ven, og jeg takker og velsigner dig, fordi du vil have mig med, fordi du sprænger Dørene, hvormed de stængte mig inde.

GERHARD.

lavt.

Føler du det nu saadan?

HELENE.

Ja, nu føler jeg som du. Men hvorfor er din Stemme saa forsagt? Aa, jeg forstaar: det var slemt for dig derhjemme. Mig plagede kun de, som jeg ikke brød mig om. Men du, du har talt paany med Marie. — den Stakkel, jeg er ikke vred paa hende — og Johanne! Saa' du Johanne, inden du gik?

GERHARD.

Jeg saa' hende et øjeblik.

HELENE.

sagte.

Var det forfærdeligt?

GERHARD.

Jeg har intet oplevet som dette.

HELENE.

Min egen kæreste Ven! Jeg har ventet dig i Angst og Spænding — nu da Broerne er brudte af og Tilbagetog umuligt — saa det var godt du kom. Jeg er færdig, og alt parat. Skal vi bort nu! Vi maa skynde os, for du véd, han kommer iaften — vistnok snart.

GERHARD.

Hvem mener du?

196

HELENE.

Frederik, naturligvis.

GERHARD.

Jaja — jeg havde glemt.

HELENE.

ser opmærksomt paa ham og siger langsomt:

Saa vi maa straks afsted.

GERHARD.

Et Øjeblik — jeg maa først — (han standser og ser paa hende).

HELENE.

Hvad er der, Gerhard., nu ser jeg først dit Ansigt! (Udbryder) Du vil ikke, du tør ikke længer!

GERHARD.

Hør mig, Helene, jeg er fortvivlet, til Døden fortvivlet — jeg kan ikke, jeg kan ikke! Hun vil lade Barnet dømme imellem os — et Barn dømme! Hun vil tvinge mig til at gøre Johanne Fortræd — hun slipper mig ikke, forstaar du — slipper mig ikke

197

HELENE.

Jeg bryder mig ikke om alt det — sig blot: det er forbi, ikke? Du tør ikke!

GERHARD.

Hvis jeg flygtede, truede hun med at forfølge os sammen med Barnet — og hun havde gjort det — hun var paa éngang rasende og kold — hun var rejst efter os. Jeg kan ikke blive hende kvit.

HELENE.

Du tør ikke.

GERHARD.

Sig ikke saadan! Se ikke saa forpint ud! Har jeg syndet mod dig — tro mig, jeg vil straffes haardst og længst. Du bliver alene —

HELENE.

Alene! Jeg!

GERHARD.

Jeg skal leve med hende efter dette.

198

HELENE.

Det vil sige, du skal leve med en god Hustru, der elsker dig, og med dit søde Barn; du kan imorgen rejse fra Byen, om du vil — og du vil nok — men jeg! Jeg skal leve med min afsindige Mand og med Familien, der véd alt! Aa, Gerhard., du har handlet ilde med mig.

GERHARD.

vildt.

Hvad vil du, jeg skal gøre! Der er ikke Tanke i min Hjerne mere, ikke Kraft i min Sjæl! Medens jeg gik herhen, summede det ustandseligt for mig, at der er kun én Udvej: den at faa Ende paa det Hele. Jeg har Lyst at lægge mig ned i en Krog, ikke røre mig mere: jeg har Lyst at dø.

HELENE.

Gerhard!

GERHARD.

Vil du det? Skal vi rejse langt bort, længere end vi drømte om? Lidt før, lidt senere, hvad betyder det! Og hvem véd, hvilke Rædsler der er tilbage.

199

HELENE.

Tal ikke saa vildt! Jeg tør ikke dø, jeg er altfor ung dertil. Hvis jeg var i den pinefuldste Sygdom eller haardeste Nød — og selv da maaske ikke. Og nu pludselig — ligesom jeg skulde leve stærkest og bedst — nej, Gerhard, det er blot Fantasteri som saa meget andet: du flygter for Virkeligheden.

GERHARD.

Jeg frygter ikke Døden, og jeg kan ikke mere.

HELENE.

Men jeg vil det ikke — vil heller ikke, du skal det; jeg kunde ikke udholde den Tanke. Nej, hvad der nu kommer, er den nøgne Elendighed.

GERHARD.

sagte.

Frederik — og de andre —

HELENE.

Hvad bryder jeg mig tilsidst om dem. Ak, Gerhard, jeg mister dig, og du er det eneste Menneske, jeg holdt af!

200

GERHARD.

tøvende.

Mister du da mig?

HELENE.

Tror du, det nu kan blive som før, hvor vi nøjedes med det Opnaaelige.

GERHARD.

Nej, de kommer aldrig mere, de gode Timer, de søde Øjeblikke — Aa Helene, jeg har elsket dig saa højt som nogen Kvinde har været elsket. Og nu er alt forspildt, og jeg selv bærer Skylden. Jeg kæmpede med en, der var stærkere end jeg, med Guden selv.

HELENE.

Gerhard, husker du, hvad jeg sagde: nu angrer vi, at vi opgav vor Lykke; den var ikke ringe og netop den, vi kunde opnaa.

GERHARD.

Under Loven.

HELENE.

Ja — og uden Valg. Jeg har altid anet det: 201naar du skulde vælge, blev det ikke mig. Du gøs tilbage for den Fortræd, du skulde tilføje Barnet, og svigtede mig. Jeg Taabe, som troede paa dig!

GERHARD.

Vil du endnu? Kom, lad os trods alt —

HELENE.

Du véd, det nu er umuligt. Du har valgt.

GERHARD.

Helene tilgiv mig! Lad os ikke skilles i Vrede! Giv mig et godt Ord!

HELENE.

Jeg elsker dig, Gerhard, og jeg tilgiver dig. Kys mig nu for sidste Gang! Gaa saa, gaa hurtigt!

GERHARD.

Er der intet Haab, ingen Mulighed mere?

HELENE.

Du maa gaa — jeg hører en Vogn komme. Det er Frederik. Skynd dig, at du ikke møder dem.

202

GERHARD.

Skal jeg efterlade dig her med ham?

HELENE.

Det er ikke det Værste — det er dog en Gerning. Farvel!

Han trykker hendes Hænder og gaar hurtigt ud. Entrédøren staar aaben.

HELENE.

staar i Entrédøren og siger sagte efter ham:

Farvel.

PIGEN.

kommer fra Sovekammeret.

Der kom vist Vognen, Frue, skal jeg bære Kufferten ned?

HELENE.

Nej, det behøves ikke —

PIGEN.

Er det ikke Vognen?

HELENE.

Det er Herren, der kommer hjem.